

1901 / 2 ს. 1

№ VI № 1

საქართველოს
საზოგადოებრივი

საქართველო

345/2

102

035060 1901

ჟურნალ „ჯეჯილისა“

I	უმაწილის სიმღერა (ლექს.) - ჯ. თაბაშვილისა . . .	3
II	დასჯილი უსამართლობა - გუგუნია ტატიშვილისა . . .	4
III	დედა ფუტკრის ნამზობი (დასასრული) - აბ. წულაძისა . . .	9
IV	უვაილების გვირგვინი (თარგმანი) - ს. ციციშვილისა . . .	15
V	დიტოს ძველი ქუდი ვინ მოახვარა - კას-იმერჯისა . . .	23
VI	სპილო და ვეფხვი (რუსულიდან) - ს. ციციშვილისა . . .	25
VII	ლედი ჯენ, მოთხრობა, გაკრძელება (თარგმანი) - ე. წიკრეთისა . . .	31
VIII	ბაქტერიები ანუ ბაცილები - ი. გომარტლისა . . .	45
IX	ქვის საუკურის ბავშვები (შემდეგი) - ეკ. შ - სა . . .	51
X	წერილმანი: აკროსტიხი, ანდაზები, ანაკრამა, გამოცანები, ჩქარა-გამოსათქმელი, შარადა და ზმა . . .	61

თანხმათ მათი ყოველად უსამღვდელოესობის საქართველოს ეგზარხოსის დამტკიცებისა, თფილისის საეპარქიო რჩევამ, 17 ოქტომბერს, 1897 წ. გადაწყვიტა ქართული საემაწვილო ჟურნალი „ჯეჯილი“ საქართველოს ეპარქიის სამრევლო სკოლებში მიღებული იქმნას ახმარებლათ.

ჟურნალ «ჯეჯილის» რედაქცია თხოვს ხელის-ძომწერლებს, ვისაც სრულთ არ შემოუტანიათ ფული, დროზე შემოიტანონ. წინააღმდეგ შემთხვევაში ჟურნალი ჰირველი იკლისიდან მოესპობათ.

ქართული
ენების

საქართველოს სახატეგნიანი

ჟურნალი

იზარდო მწკანე ჟუვილო
დაპურდი, გასდი უნაო!..
ო. დ.

№ VI

წელიწადი მეთორმეტე

ბზილისი

სტამბა ტ. შ. როტინიანცის, № 41 | ტიპ. ტ. მ. როტინიანცა, გოლ. სტ. № 41

1901

Дозволено цензурю. Тифлисъ, 7-го Юня 1901 г.

ემაწვილის სიმღერა.

რიტუნავ, ფრთა გაშალე,
 ცის კამარას გაეკარი!
 გასაფხულის მოციქულო,
 უველგან ღია გაქვს შენ კარი.
 მადლა ცას და ძირს ქვეყანას
 გულ-მაძგერი ხმა შეტეორცნე,
 ჩვენ ბაღშიაც წაჭიკჭიკდი,
 ვარდს ფოთლები დაუკოცნე.
 ჩვენი სასლის დერეფანშიც
 იფთქრიალე, ინაჯარდე,
 მაგრამ ფრთხილათ, — ჩვენს წუწკ კატას
 ხელში არსად ჩაუვარდე!..
 ჭიკჭიკობ და საქმიანობ,
 ამაებით გიმგერს გული...
 მეც ამ გვართ მანეტარე,
 სანამ მიდვას გასაფხულო!..

დასჯილი უსამართლობა.

I

ერთ გასაფხულის დიღას მე და მამა ჩემი ესოძი დასწეირნობდით; ის მე რაღაცაებს მიხსნიდა და მეც უფრო ვუგებდი. ამ დროს ჩვენი ოდის ფარდულ ქვეშ მერცხლის ბუდე შევნიშნე; ეს ბუდე იყო ძალიან გრძელი, შემო ჭერსე მიშენებული იმ რიგათ, რომ მხოლოდ ორი მხრით ქონდა ზაწაწა ჭურტუძალები: ერთი საშხრეთით და მეორე-კი ჩრდილოეთით. ერთი ჭურტუძალიდან გამოეყოთ უვითელი ნისკარტები მერცხლის ბარტეებს და ართმევიდენ დედ-მამას მიწოდებულ საჭმელს და მეორეში-კი მოჩანდენ ბეღურების ბარტეები. ამ სსვა-და-სსვა ჩიტუნიების ერთათ ცხოვრებად იმ რიგათ გაძაკვირვა, რომ მამას ვკითხე: ესენი როგორ დამეკობრებულან-მეთქი. იმან ასე ამიხსნა:

— აქ მეკობრობა არაფერს შეუძია; შრომის მოყვარე მერცხლებს აუშენებიათ ხელოვნურათ თავისი სასაფხუ-

ლო სახლი; ეტეობა გაუთავებით თუ არა ეს სახლი, სარძაც ბედურებს წაურთმეკვიათ და თვითონ მოთავსებულან შიგ: მერცხლებს წინააღმდეგობა ვერ გაუწევიათ და დაუნებებიათ თავისი ნაშრომი და რომ თვითონ უსახლკართო არ დაჩხენილიყვენ, მეორე ბუდე მიუძენებიათ იქვე და იქ დასახლებულან. ამიტომაც არის ბუდე ასეთი გრძელი, რომ ორი ოჯახისთვის არის მოწეობილი. ჭერზე რომ მიძენებულია ბუდე ეს ამტკიცებს მერცხლის ნიჭს და სელთაუნებას, რადგან იმ მხრით, სადაც მას ბუდე გაუკეთებიათ ქვენა ქარი სცემს და თავ-სახლი ბუდეში ბარტყები დაეხოცებოდათო. კვლავ გასაფხული რომ დადგება თვალი ადევნე ძვ ბუდეებს, ეგენი თავიანთ ჩუქულებს არ მოიძლიან და მერცხლებს მათ გაკეთებულ ბუდეს უსამართლოთ წაართმევენ.

II

გავიდა დრო, დადგა საფხული, შემოდგომა, მას მოჰყვა სამთარი და შემდგომ გასაფხულის თბილმა ჭაერმა ააყვავა ხეები. ერთხელ ძე ვიჯექ და კვითხულობდი ფრინველების ცხოვრების აღწერას, უეცრათ შემოფრინდა ორი მერცხელი, რადაც ნაირათ აივნის ფიცრებსე მიეტევენ და ისეთი საამო ხმით იწეეს ამ მერცხლებმა ჭიკჭიკი და ქლურტული, თითქო ღმერთს მადლობას სწირავდენ, რომ სამ-

შობლოში მშვიდობით დაბრუნდენ. დიდხანს არ დასჭირდათ შრომის მოკვარე მერცხლებს დასვენება; იწვეს მოწმენდილ ცის სივრცეში ფრენა და ნავარდი და მეორე დღესვე მიჰქეცს ხელი თავის ბუდის შენებას. სისწრაფით და დაუღალავათ მოჰქეცნან მათ დიდიდან საღამომდის სველი მიწა, თივა და ბზე და აწეობდენ ერთი მეორესე, ამ რევით მალე წამოტემეს მშვენიერი სახლი, მაცრამ ახლა-კი ისეთ ადგილს იყო-ეს სახლი აშენებული, რომ ქვენა ქარი არ მოხვედებოდა, ამიტომ თავი ახდილი დაუტოვეს. ამ სახლის აშენების დროს ორი ბედურა, კუთხეში მიძალულები, მუდამ აღევნებდენ მერცხლების შრომას თვალს; ხან-და-ხან-კი, როცა მერცხლები წავიდოდენ შენობის მასწავლისთვის, ბედურაები ქურდულათ გამოფრინდებოდენ, ფრთხილათ დაათვალიერებდენ მერცხლების შენობას, თითქო სუროთმოდღერები არიანო და ისევ მიიმალეობდენ თავიანთ საფარში.

მე ამ გარემოებამ მომაგონა მამის ნათქვამი: «ეგენი თავიანთ ჩვეულებას ვერ მოიშლიანო», და კიდევ უფრო დაუწვე მათ თვალის დევნება. სწორეთ იმ დროს, როდესაც მერცხლებმა დაასრულეს თავისი შენობა იმოდენათ, რომ შიგნით მოწეობის მეტი აღარა სჭირდებოდათ-რა; შიგ ხაჯდენ ორივე მერცხალი და დაიწვეს საამო ჭიჭიკი. მაცრამ ეს მათი ტბილი ჭიჭიკი უცრათ წივილ-კივილათ გადაიქცა; ამ სმაურობასე გამოვარდი გარეთ და დაჟინსე, რომ

მერცხლის ბუდეში ბელურები ჩამსდაროევენ, მერცხლები-კი მწარე წივილით თავს დასტრიალებდენ. ძალიან შეძევდა საბრალეო მერცხლები, ავიდე ხელში გრძელ ტარინი ცოცხნი და ფურცუსით გაკდევნე ეს დაუხატეხელი სტუმრები.

ამ გვარმა ბრძოლამ სწორეთ ერთ კვირას გასტანა და ბელურები-კი ძინც ვერ მოვიძორე. დავბრუნდებოდი თუ არა სკოლიდან მერცხლის ბუდე რაღაცა ბლახურდოთი დამისვლებოდა გამოტენილი; გავაფრენდი ბელურებს, ამოვყრიდი აქ ბლახურდოს თუ არა მეორე დღეს ისევ ისე დამისვლებოდა. მერცხლებს დაეკარგათ იმედი, რომ თავისი ნაშრომი დაებრუნებინათ და გასწიეს სადღაც, ალბათ სხვა ბუდის გასაკეთებლათ. ამისთანა უსამართლობამ თვალეში ცრექლები მომგვარა, მაგრამ მამამ დამამძვიდა ამ სიტუაციით: მერცხლები სომ აღარ დაბრუნდებიან, და ახლა მავ ბელურების ცხოვრებას ადევნე თვალი. თანაც დაუმატა: არც მავათ შერჩებათ ამისთანა უსამართლობა.

III

ბელურებმა მოიძორეს თავიდან მერცხლები თუ არა, ბლახურდო ვადმოეარეს ბუდიდან ძირს და მის ძავიერთით მოიტანეს წმინდა თივა, ფრინველის ბუმბულები და იმითი მოაგეს ეს სხვის ამენებული სადგომი. ცოტა ხანს შემდეგ გამოჩვეეს ზაწაწა ბარტყები. მე ვხედავდი ყოველ დღე

როგორ იზრდებოდენ ესენი ჩემ თვალ წინ, როგორ იძვებოდენ ბუმბულით და როცა მოჭქინდათ მათ დედ-მამას საჭმელი, როგორ ერთბაშით ეველანი დაღებდენ ევითელ ნისკარტებს საჭმლის მისაღებათ. მე ასლა ესენიც შემოევარდენ.

გავიდა დრო, ბარტყებს ჯერ კიდევ ფრთები არ ჰქონდათ შესმული, რომ უეცრათ მოივლიჯა ფიცრიდან ბუდე და შეჭქინეს საბრალოებმა იატაკსე ტყაპა-ტყუპი. საიდანღაც მოულოდნელათ გამოსტა კატუნია: სოგს ზრჭყალები ჩაავლო, სოგს კბილები და ერთი თვალის-დანამსამებაცე ამოჟლიტა ეველს ბარტყები.—მე ზატარა ხანს ამ მოულოდნელმა შემთხვევამ გამაშტერა და მერე დავიწეე ტირილი. მამამ რომ ჩემი მწუნარება გაიგო, ვაიციან და მითხრა: —სომ გითხარი რომ არც მავათ შერჩებათ უსამართლო საეცელი; მაგრამ მე ამ სიტყვებით მამამ ვერ დამამშვიდა, მეცოდებოდენ საბრალო ბარტყები.

კუკუნია ტატიშვილი.

დედა ფუტკრის ნაამბობი.

(დასასრული)

ღაეუბრუნდები ისევ ძველ ამბავს: არ გასულა სულ ორი თვე, რაც ძველმა დედა ბატონმა თავისი სამეფო მე დამიტოვა, ჩვენ ისე მოვლონიერდით რომ არც-კი შეეძლო ვინმეს შეეჩინა — ამას მუშა ხელი მოჰკლებიაო. ახალგაზრდები ცეილის ყაჭას აშენებდენ, მე კიდევ კვერცხს ვდებდი — ხნიერ ფუტკრებს კი მოჰქონდათ თაფლი და ქეო. რაკი საკვერცხე დაიკლებოდა ან ახალი აშენდებოდა მე მაშინვე ეცდილობდი მომესწრო და კვერცხი ჩამეღო. ჩემი

ასულები-კი ცდილობდენ თაფლით ან ქეოთი აეესოთ, ბოლოს მე დამრჩა თიჭის ქვედა ნახევარი კვერცხის ჩასადებათ, ზედა ნახევარი კი მუშებმა თაფლით ამოაესეს. მე თან და თან ნაკლები ადგილი მრჩებოდა კვერცხის სადებათ. ზაფხულიც მიიწურა, მინდორში საშოვარი ნაკლებათ იყო და ფუტკრებიც ნაკლები ხალისით მიდიოდენ, მაგრამ უსაქმოთ-კი არ რჩებოდენ, ახლა ოჯახში იშოვენეს საქმე — დაერიგენ მამალ ფუტკრებს და სულ გარეთ გამოჰყარეს — მამლები გულსაკლავათ ბზუოდენ, არ უნდოდათ მზა მზარეული ნადიმი. მიეტოვებინათ, მაგრამ აბა რა ძალა შეეძლოთ, როდესაც მათ არაფერზე უშრომიათ! მუშა ფუტკრებიც გაკაპასდენ და რომელიც გაჯიუტდებოდა იქვე ისრით კლავდენ, მერე რომელიმე მუშა ასწევდა

მკვდარს და შორს გაჰქონდა. ზოგი-კი იქვე შესავალ კარებთან ჩჩებოდა შეჯგუფებული—თითქო პატარა ნაყარაო; შიგ შესვლის ნებას არ აძლევდენ და მეტი ჯანი არ იყო იქვე მიმშლით უნდა ამოწყვეტილიყვენ. მებრალბოდენ, მაკრამ ახიცი-კი იყო მათზე—მუშაობა არ შეუძლიათ, ჭამით-კი ერთა ხუთის ოდენას ჭამს, საწყლებს თავის თავის დაცვა რა არის ისიც-კი აუ ეხერხებათ. ტანი ახმახი მიუცია ღმერთს და ერთი პატარა შხაჰიანი ისარი-კი დანაწეხია მათთვის...

თანდათან აციედა, დღემ იკლო და ღამემ იმატა. მინდორში აღარა იყო-რა და სამუშაო დროც ცოტა ჩჩებოდა. მუშები, რომლებიც მინდორში დადიოდენ, სანახევროთ ცარიელი ბრუნდებოდენ.

ერთ მშ-ან დილას ჩვენ სკას მეფუტკრე მოადგა: ახადა თავი, რაღაც შემოგვიბოლა და სულ თავბრუ დაგვასხა; მოსდგა ჩვენ სკას და, თითქო მენახევრე იყო, შუაზე გაგვიყო ნაშრომი და მხოლოთ რეა ჩარჩო და დაკვიტოვა, დანარჩენი თან წაიღო. ეს არ იამათ მუშა ფუტკრებს, მაგრამ აბა რას განდებოდენ—ჯერ ერთი რომ გაბრუნებული იყვენ და მერე მეფუტკრესაც პირზე პ-რბადე ჰქონდა გაკეთებული. მეფუტკრე რომ მოვიშორეთ, ახლა სხვა უბედურება დაგვატყდა თავს: თურმე მეფუტკრეს სკაში ცოტა თაფლი დაღეროდა, ეს რომ მეზობელმეფუტკრებმა გაიგეს სკაში შემობრძანება მოინდომეს და მოიტანეს იერიში. მეკარენი ეკეთენენ, მაგრამ ზოგი ბებერი ქურდი ფუტკარი მაინც შემოძერა სკაში და მაშინვე ჩემ მოსაკლავათ გამოექანენ; რაკი მეფეს მოეუკლავთ სამეფოსაც ადვილათ ავიკლებთო. მეც გარს მცველები მეხვია, მაგრამ მაინც დიდი სისხლის ღერა იქნებოდა, ორავე მხარე დიდათ დეგზარაღდებოდით, რომ ისევ მეფუტკრეს არ გაეგო და არ მოგვემელებოდა. მეფუტკრემ ჯერ მაგრათ დაგვიბულა—მებრძოლნი სულ გამოაბრუა—შემდეგ სკის სათვარე (სალამომდე) შეაბრუნა, სათვალეს რაღაც ბალახის ფოთოლი წასცხო (კიტრ-ბალახა) და ადრე მტერი მოგიკედეს ადრე ქურდები კულ-ამოძლებულნი უკან გაბრუნდენ. მუშა ფუტკრებმა სკა ერთიან გასწმინდეს, გაასუფთავეს, ბრძოლაში დახაცილი ფუტკრები გარეთ გამო-

ჰყარეს, ფიჭები მიასწორ-მოასწორეს და იქაურობა წეს-რიგში მო-
იყვანეს.

ღლითი ღლე სიციყემ იმატა—აედრები გახშირდა. კვერცხის
დებას თავი მიეწინებე. ფუტკარი სკაში ძრიელ შემიმკირდა ასე, რომ
სულ 5—6 ჩარჩოს ძლიეს ეფარადით. აი ბეჩა რამდენი მშრომელი
ფუტკარი ამოიყლიტა ჯაფისა და შრომისაკენ! ზოგ იმათგან ექესი
კვირის მეტიც არ უცოცხლია. მეფუტკრემ ერთი კიდეც დაგვათვალი-
ერა, ზევით და გვერდებზე თფილი ბალიშები შემოგვიწყო, თავი
მაგრა დაგნურა და გვითხრა: მშვიდობით გაზაფხულამდეო. ახლა
სკაში ჭამის მეტს არას ვაკეთებდით. ათასში ერთხელ თუ ძრიელ
კარგი მზიანი დარი იყო ზოგი გარეთ გამოფრინდებოდა, მაგრამ ისეც
ადრე ბრუნდებოდა. მოვიდა პირველი თოვლიც. ყინვამ იმატა, ფუტკ-
რები სულ ჯგუფათ ისხდნენ და ერთმანეთს ათბობდნენ—ყველაზე მე-
ტი მე მეხვია გარშემო, დედა ბატონს არ შეცივდესო. ეს დრო ნამ-
დელი ჩენი დასვენების დრო იყო; ჩვენც ტკბილათ ხან დავიძინებ-
დით, ხან გავიღვიძებდით და თავლს გიანლებდით. ასე მყუდროთ
გავატარეთ ზამთარი. თოვლი აღნა, ბუნება გათბა და ჩვენც გავიღ-
ვიძეთ. მეფუტკრემ საფრენი გაალო, სკა დაასუფთავა, ბალიშები აგე-
ცალა, ცოტა თაფლი მოგვეჩინოდა და ისიც წაგვართვა, სამაგიეროთ
სხვა თაფლი მოგვცა; ეს ჩვენ არც-კი გეწყენია, რადგანაც ჩენი თაფ-
ლი სიციყის მიზეზით მჭაფე იყო და ზოგს ფუტკარს ფალარათობა
დამართა. ახალ თაფლს ჩვენ ღონიერათ მივაძეხით და რაც გადარ-
ჩა მუშებმა ფიჭებში გაღმოიტანეს.

მუშა ფუტკრები შეუდგნენ ისეც შრომას. საკვერცხეები ამო-
ასუფთავეს და მეც შევეუდეკ კვერცხის დებას. სითბომ იმატა, მინ-
დორში ყვავილები გაიშალა და მუშებიც იქით გაეშურენ; მოჰქონ-
დათ ბლომათ თაფლი და ჭეო. ახალ ნადები კვერცხებიდან ახალ-
გაზრდა მუშა ფუტკრები გამოძერენ—ესენიც საზოგადო ფერხულში
ჩაებნენ, სკა ისეც მოღონიერდა. მეფუტკრემ ჩარჩო მოგვიპატა—
ახალგაზრდებმა ზედ ფიჭები ჩამოაშენეს და მე არც-კი გამიგია ისე

მიეკოსებინათ ზედ კიდურზე სადებო. შიკ-კი რასაკვირველია ახალი დედა გამოზარდეს. ეს რომ დავინახე მოვინდომე ჩემი მეტოქე ისრით მომეკლა—მეც მაქვს ისარი, მაგრამ მარტო ჩემს ბადალთან ბრძოლაში ეხმარობ ხოლმე. გავეშურე გაათურებული, მაგრამ წინ გადამელობენ და ამისი ნება არ მომცეს. განა შეგვეძლო ორ მეფეს ერთ სამეფოში ყოფნა? არა და არა და რაკი მეტი გზა არ იყო მეორე დღეს მეც დავტოვე იქაურობა, გაეყავი ჯარი და ჩემი ამქრით გარეთ გამოვედი. ახალი გაჩენილი მამლები მას დავუტოვე. გამოსვლის წინ ყველა ფუტკარი თავიანთ ნაშრომ თაფლს უკანასკნელათ მიაძღა, ასე რომ სამ დღესაც აღარა უშავდათ-რა უჭმელათ. გამოვედით თუ არა დავიწყეთ ჰაერში ნაფარდი—ცოტა ხანს შემდეგ იქვე ატმის შტოზე გიდელივით ჩამოვეკონწილეთ ყველა ერთათ შეგვუფული. მოვიდა მეფუტკრე, წყლით გვაპკურა და ყველა ერთ ახალ ცარიელ სკაში-კი ჩაგვყარა. ამ სკაში ჩვენ დაგვხედა ცარიელი ჩარჩოები, რომლებზედაც ფიჭების ნაჭერი იყო მიწებებული, სანიშნუმოთ ერთი ჩარჩოც კადვე სახეც იყო თავუკვერცხივით. ჩარჩოს დანახვა ძალიან გვიამა, მე მაშინვე ვიცან, რომ ის ჩემი ძველ სამეფოდან იყო გადმოტანილი.

ასე და ამ რიგათ ჩვენ ეს სკაც გავაგვეთ და, როგორც წინათ მოგახსენეთ, ისეც იმ ერთგვარ განუწყვეტელ შრომაში ვიყავით. მეც მომშალა ამ გამუდმებულმა შრომამ, ერთი კიდევ გამოვეყე ახალ ნაყარს, გული ისეც საშრომლათ მიძგერდა, მაგრამ ღონე აღარ მომდებდა. იმდენ კვერცხს ვეღარ ვდებდი, როგორც წინა ორ წელიწადს, ამიტომ ნაყარი ადრე ვერ მოღონიერდა, ეს მეფუტკრესაც არ გამოეპარა შეუნიშნავი. „ეჰ! აქ ბებრუცუნა დედა ყოფილა, უყურე რა ცოტა კვერცხი დაუდგია და ისიც ხომ როგზე არა, აქა-იქ გაფანტულათო, მეტი გზა არ არის უნდა გამოეცვალოთო“, უთხრა თავის ამხანაგს. რალა ბევრი გავაგრძელო ორი დღის შემდეგ მოვიდა მეფუტკრე, მოიტანა პაწია გალია, დამიჭირა და პატიმარ მყო. გული შიშით მიკანკალებდა, ვაი თუ არ დამიფასონ შრომა და შიმ-

შილით მოჰკლან-მეთქი. ამ მწარე ფიქრში რომ ვიყავი მეფუტკრემ უთხრა თანაშემწეს: მოდი და ეს ბებრუცუნა „დასაკვირვებელ“ სკაში მოვათავსოთო, მართალია ძრიელ ცოტა კვერცხს დებს, მაგრამ ერთ ჩარჩოს მაინც გასწვდებოა, შემოდგომამდე ხომ მიაღწევს და მაშინ მაინც მოსაშლელი იქნება დასაკვირვებელი სკა, რადგან ერთ ჩარჩოს ცალკე ზამთრის ატანა არ შეუძლიანო. გულზე ცოტათი მეფონა, მართალია ახლა ჩემი სამეფოს მეთორმეტე ნაწილს უნდა დაეყავებოდრი და ისიც სამი ოთხი-თვით, მაგრამ ესეც კარგი აყო განწირულისთვის.

ჩამსვეს ერთ პაწია სკაში, რომელსაც ერქვა „დადანი“.*) ეს სკა მომალლოთ ლამაზათ სამ-ფენა ბოძზე იყო მიმაგრებული, შიგ მარტო ერთი ჩარჩო თავსდებოდა. ორი მხრით მინები ჰქონდა ჩასმული ხის დარაბებით, როცა დარაბას გააღებდენ სკაში ყოველივე ხელის გულივით ჩნდა. ფუტკარი შიგ იმდენი იყო რომ ჩარჩოს ორივე მხრით ჰფარავდა, იყო აგრეთვე ათიოდე მამალიც. ეს ფუტკრები ერთი დღე და ღამე უდებოთ იყვენ (ძველ სკას მოშორებული) და რაკი მე ძველი ნაყოფიერი დედა დამინახეს სიამოვნებით მიმიღეს ახალ დაობლებულებმა, სულ ალერსი და ულოვაშის ქიციანი დამიწყეს, მაშინვე თავლი მომართეს. ასე ალერსით არ ექცევიან უდებო ფუტკრები ქალიშვილ დედას, შეიძლება კიდევ მოჰკლან და არ მიიღონ. ჩვენც შეეუდევით ჩვენ პაწია ძალ-ღონის შესაფერ შრომას, ძრიელ მაკვირვებდა ეს პაწია სკა, რათ უნდა ჩვენ პატრონს, აბა ჩვენ რა სარგებლობა უნდა მიეცეთ-მეთქი, ვფიქრობდი. ესეც მალე გავიგე.

ერთ მზიან დღეს ჩვენ საფუტკრეს ეწვია ბარიდან (ჩვენ მთაში ვიყავით ტყიან ადგილს) სოფლის მასწავლებელი თა-

*) დადანი იყო მეფუტკრეთა მამათ შთავარი, მისი უაიღის სკა დღეს საუკეთესოთ არის ცნობილი.

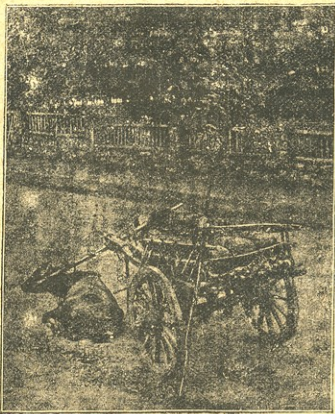
ეისი მოწაფეებით. მეფუტკრემ ჯერ ისინი ჩვენთან მოიყენა, გა-
 ალა ორივე ღარაბები და მოწაფეებს სულ ყველაფერი უჩვენა. ეს
 პატარები ყველაზე მეტი რომ არის რიცხვით ესენი მუშა ფუტკრებიო.
 ეს შავი მუქი ფერის, ტლაქი — მამლებიაო, ხოლო აი ეს, რომ ზზი-
 ნავს მწიფე წაბლის ფერი, ბოლო-მწეეთიანი, ფრთებ-მოკლე — კუდ-
 გრძელი ეს-კი დედა გახლავთო. ის ახლა კვერცხს დებსო, აი და-
 უკვირდით როგორ საკვერცხეს ფეხებით მოეჭიდა, ბოლო შიგ ჩაჰყო,
 აი ახლა საკვერცხის ფსკერზე პაწია თეთრი კვერცხი ჩასდოო. ნუ
 გეშინიათ ახლო მოდით, მართალია ფუტკრები შხამიანი ისრით არიან
 შეიარაღებული, მაგრამ ამ მინას ხოპ ვერ გამოამტვრევენო. მე'ე მე-
 ფუტკრემ მოწაფეებს ჩვენი ცხოვრება სულ დაწერილებით აუხსნა.
 ბაეშები გათამამდენ და ფანჯარიდან ხელს ადებდენ, აი ეს არის დე-
 დაო. მეც საკვერცხიდან საკვერცხებზე გადავდიოდი, კვერცხს ედებდი,
 თავი მომწონდა რომ ყურადღებას მაქცევდენ. ერთმა მოწაფემ უთხ-
 რა მასწავლებელს: რა კარგი იქნება, რომ ამისთანა სკა ჩვენც გვექონ-
 დესო.

— აჰი, ჰაი! რომ კარგი იქნებაო, ბრძანა მასწავლებელმა. — თუ
 აგრე მოგწონთ ფეშქეშო, უთხრა მეფუტკრემ. მასწავლებელ-მოსწავ-
 ლეებმა დიდი მადლობა გადაუხადეს. პატარეებს სინარულით ერთი
 ყრიაშული გაჰქონდათ, უნდოდათ მაშინვე წაეღოთ, მაგრამ მეფუტკ-
 რემ უთხრა ახლა წაღება არ ივარგებს, რადგან თითქმის მესამედზე
 მეტი მუშა ფუტკარი გარეთ არას საშოვარზე და ის დაიკარგება —
 რაკი აქ თავისი სკა არ დახედებაო. ისევ ისა სჯობს ხვალ დილით ად-
 რე, სანამ ფუტკარი საშოვარზე წაიდოდა, სათვალეს დაე-
 კეტ და მე თვითონ მოგართმევთო. მასწავლებელ-მოწაფენი კმაყო-
 ფილნი დაბრუნდენ სკოლაში. ჩვენც მეორე დღეს მართლა მე-
 ფუტკრემ სკოლის ბაღში ამოგვაყოფინა თავი. მასწავლებელი ბევრ
 რამეს ელაპარაკა მოწაფეებს ჩვენ ცხოვრებაზე და სხვათა შორის
 აუხსნა, რომ თავლი ძლიერ ადვილი მოსანელებელია და მის მჭა-
 მელს მატებს ჯანს, ღონეს, აშორებს სინარმაცეს და აყვარებს შრო-

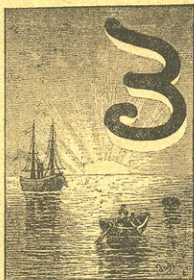

მასო. ვინც ფუტკარს უფლის ეს დამტკიცებულება, რომ ის არის ყოველთვის ბეჯითი, მშვიდობის და შრომის მოყვარე და რადგან ძრიელ ხშირათ ისინი წმინდა თაფლს ჭამენ ამისთვის უფრო დიდხანსაც ცოცხლობენო. მე ვისურვებ, რომ თქვენ ყველას შეგესწავლოთ ფუტკრის ხელი და თქვენ ბაღში ხუთიოდე სკა დაგედგათ. ამისი მოგლა ბევრ დროს არ წაგართმევსთ და სასარგებლოც არის, საგოზინაყე თაფლს მაინც ბაზარში არ იყიდით, რომელშიაც ათას გვარ რაღაცებს ურევინო. ასეა და ამ რიგათ ჩვენ დღეს, როგორც ხედავთ, სკოლის ბაღში ვართ.

ამოღონ წუდაძე.

უპაპილავის გვირგვინი.

(თარგმანი)

ატარს სოფრონს ერთ საათს არ შეეძლო გაგვეთილი ესწავლა, მაგიერთ მთელ დღეს რომ მინდორში ერბინა არ მოსწეინდებოდა. გასაფხულსე სძირათ სკოლაშიაც არ დადიოდა და მის ძაგიერ მინდორში დარბოდა, ხან მთელი საათობით იდგა სოფლმე ჭაბობის ჰირათ და სინარულით შეცქეროდა კუდ-ცანცარს წვალწვალას. ხან აცოცდებოდა კლდეებზე და იქიდან სტკებებოდა თავისუფალი ჰაერის სუნთქვით. დიდ სინარულათ მიანდა სოფრონს, როდესაც მეთევზეები ზღვაში ნავით გასეირნებდენ. რა სიამოვნებით მიძლავდა სოფლმე წიგნებს და რა მოხერხებით მოატყუებდა ძამას, სკოლაში მივდივარ, ან დღეს სწავლა არა გვექონდა, დავკითხოვესო!

ძაგრამ უეკლა ეს სომ არ დაიმძლებოდა! როდესაც სოფრონი სადამოსე სახლში დაბრუნდებოდა ისეთი აღია-

ქოთი ელოდა მამისაგან, რომ თავსა და ბედს იწვევლიდა
სოფლმე. ბოლოს და ბოლოს მამისაგ მოსწეინდა სოფრო-
ნის დარეკება, იმედი დაეკარგა მისი გამაყუთებისა და სულ
აღარაფერს ეუბნებოდა, მაგრამ ისეთი თვალით-გი გადახე-
დავდა სოფლმე, რომ საწეალ ბავშს სულ თავგუს ეკარგებო-
და; თავ-ხაღუნული, წელში მოხრილი ჩუძათ მიიზარე-
ბოდა თავის ლოგინთან რომ მამას არ დაენახა და ერთ
წამს ისე გაეწვეოდა საბანში თითქო გულის მიღშიათ.
ეოველთვის როდესაც მამას დაეძინებოდა, მივიდოდა სოფ-
რონთან დედა მისი, ჩუძათ რამე საუხსმეს მოუტანდა
და თან გადაჰყოცნიდა თავის ცუდლუტ შვილს. სოფრონიც
გულისმურვალეთ ჩაეკროდა დედას გულში და გულწრფელ
ადოქმას დაუდებდა: ამას იქით აღარ ვიცვალქებ და კარგათ
ვისწავლიო. მაგრამ, როგორც-გი დილის შის სწივები შე-
ანათებდენ თვალეებში წამოსტებოდა, გავარდებოდა გარეთ,
დინახავდა მინდორს, ზღვას, ჭაობის ზირათ თავის საევა-
რელ წებლ-წებლა ჩიტს და სულ ეველაფერი ავიწვადებოდა,
მამის ჯავრობაც, დედასთან მიცემული სიტყვაც. ერთის
სიტყვით, ჩვენ ცუდლუტ სოფრონის ეველა და ეველაფერი
ეუკარდა გარდა სწავლისა.

ერთ დღეს სოფრონი დიდი მხიარული მობოდა სასლ-
ში. რადგან უკანასკნელი დღე იყო სწავლის. სვალ სა-
საუხსლოთ დაითხოვენ და ეს სომ სოფრონის სახატრელი

დღეები იყო! სიხარულით შევარდა სახლში, მაგრამ იქ საშინელი სურათი წარმოუდგა: მამა მისი გაყვითლებული იწვა ლოჯინში და დედა თვალ-ცრემლიანი მის წინ დანოქილიყო. სოფრონის ფეხის სმაც იცნო მომაკვდავმა მამამ და დასუსტებული ხელით ანიშნა, ჩემთან მოდიო. სოფრონი გაოცებული მივიდა მამასთან, განა ის წარმოიდგენდა რომ, როდისმე, მამა ან დედა მოუკვდებოდა!

— ჩემო-შვილო? უთხრა მამამ და თავისი მუშობისაგან გაშეშებული ხელი დაადო შვილს სუტუტ-თმის თავსე — მე ვკვდები და ეს ისეთი წუთია ჩემთვის, რომ გავაფრებაც აღარ შემიძლიან. შენ დღეს კიდევ არ წასულხარ სკოლაში, გკეთსეთ იქ და არ მოსულხარ ერთხანთ. მინდოდა როდესაც მღვდელმა მასიარა აქ ყოფილიყო. კინაღამ შენს უნახავათ მოკვდი.

ავათყოფი განუძა. სისუსტით ვუღარ ლაპარაკობდა. სოფრონი გულამოსკვნილი ტიროდა: იმან წარმოიდგინა, რომ მამას წაიდებენ სასაყლაოზე, იქ ჩადებენ მიწაში, იქიდან სომ ვუღარ ამოვა! სწორეთ ეს არის სიკვდილიო, გაიფიქრა საწყაღმა ბავშვმა და გული შეეხუთა, თითქოს რაღაც საშინელი რამ უნდა მომხდარიყო და როგორც-კი უნდა დაეღრიანდა აქ ღმირს ავათყოფამ კიდევ დაილაპარაკა:

— შვილო სოფრონი, ახლა დედამენი და შენ მარტო დარჩებით. როცა შე ვმუშაობდი და რასმე ვიდებდი, — მამინაც ძალიან ღარიბათ ვცხოვრობდით და უჩემოთ სომ უფ-

რო სიღარიბე მოგვლით. გამოეონე. შვილო, თუ გინდა მოსვენებით მოვეკდე ზირობა მოძეცი, ამას შემდეგ ისე მოიქცევი, რომ საცოდავ დედაშენს შენი უკუღმართობით სიცოცხლე არ ექნეს გამწარებული.

— გეფიცები მამახემო, რომ წმინდათ ვაჟსრულებ შენ თხოვანს! უპასუხა ტირილით სოფრონმა და დაეკონა მოძაკვდავ მამას გულზე.

მამა მოკვდა და მისი დამარხვა მეტათ გაუჭირდებოდათ საცოდავ ღარიბ დედა-შვილს, რომ იმათი ძველელი მეტათ კეთილი გულისა არ ეოფილიყო. ის ეოველთვის ენძარებოდა ღარიბ მუშა ხალხს. და ახლაც აუგო ანდერძი სოფრონის მამას, გაჭევა სასაფლაოდის და თუ რამე ხარჯი მოუნდა სანთლებზე და მუშებზე თითონ იკისრა.

კუბოს უკან ახლო მიდიოდენ სოფრონი და დედა მისი, შემდეგ მესობლობა. საწყალი სოფრონი ახლა აღარ ტიროდა, იმისი მხიარული ცეცქი სახე რაღაც დაფიქრებით, მედიდურათ გამოიუურებოდა. წაიკითხა ძველელმა უკანასკნელი ლოცვა, ჩაუშვეს კუბო საფლავეში, დააფარეს თითო მუჭა მიწა და ხალხი წავიდ-წამოვიდა. საფლავეთან დაჩხენ დედა-შვილი და ერთი მუშა, რომელსაც საფლავეის თავზე მიწა უნდა გაესწორებინა. ბოლოს მუშაც წავიდა, და ჩამოვარდა სიჩუძე.

— საცოდავო, ერთი უკვილების კვირკინიც-კი ვერ

შევიძელით შენ ჰატვისსაწყმელათ — წაიღანაზრაკა საცოდავმა დედამ, გულამომჯდარი ქვითინით მოჰქიდა სელი შვილს და გამობრუნდა. სოფრონს გულზე მწარეთ მოსვდა დედის სიტყვები, მაგრამ არა თქვა-რა.

სკოლის მასწავლებლები გაცუებული იყვნენ სოფრონის საქციელით, რომელიც სამხატვროთა მეცადინეობდა მამის სიკვდილს შემდეგ. ვერავის წარმოედგინა, რომ ისეთი წარმატება და ცუდლუკი ბავში სამუდამოთ გამოეყოფებოდა. — ალბათ მამის სიკვდილით დაღონებულია და ჯერ ვერაფერზე ერთობაო, ამბობდენ მასწავლებლები — უგსველია, როგორც-კი განაფხუდლებს თავისებურათ მოჰქეცებს ცუდლუკობასო. მაგრამ ეს ასე არ მოხდა, სოფრონი თავ-აულებლივ სწავლობდა და მალე სკოლაში ჰირველ მოსწავლეთ გამოაცხადეს.

იმ დღეს, რა დღესაც სკოლაში კარგ მოსწავლეთათვის, სახუქრები უნდა დაერიგებინათ სოფრონი ჩაბაცვდა დედას, მენც წამოდი სკოლაშიო, მაგრამ დედა ციკ უარს ეუბნებოდა, რა მავის გული მასქნა და ან ამ შავი ტანისამოსით სად წამესვლებო.

— ან რისთვის უნდა წამოვიდე, შვილო, დაუმატა თვალ-ცრემლიანმა დედამ — შენ სომ სახუქარს ვერ მიიღებ და სხვისა რა მენადვლებს. სამი წლის ცუდლუკობით რაც დაჰკარგე, იმას რვა თვეში ვერ დაიბრუნებო, ხედა კარგო.

მაგრამ სოფრონი ისე ჩააჯივდა დედას, რომ იმხანა უარი ვედარ უთხრა და წავიდა.

დიდძალი ხალხი შეკრებილიყო სკოლაში. სოფრონის დედა კუთხეში მიკრუნჩხული ჩუმად იტრემლებოდა. უცებ რაღაც მოულოდნელი სმა შემოესმა.

— სოფრონ კასტილოვი! გაისმა მასწავლებლის ხმა და თავჩადუნული სოფრონი გამოიყვანეს შუა დარბაზში, რომელსაც უფროსმა მასწავლებელმა დაადგა თავზე სამაგალითო სწავლის ჯილდო «დაფნის კვირგინი» და აღტაცებით წარმოთქვა:

— ძიდე ეს სამაგალითო სწავლისა და უოფაქცევისათვის, ჩემო შვილო.

სოფრონის დედას სისძარში ჰგონია თავისი თავი. მისი შვილის სახელი გაისმის სკოლის უოველ კუთხეში. აგერ სოფრონიც მორბის რომ ზირველად დედამ მიულოცოს ბედნიერება. ის კარგად შედავს რომ დედა მისს გულში უღვივის იმედის ნაპერწკალი. გულმხურვალეთ იგრავს დედა გულში საუვარელ შვილს და აფრქვევს ცხარე ტრემლებს, მაგრამ ეს ტრემლები სისარულიანა.

დათავდა სასწავლებლის დღესასწაული, ხალხი გამოვიდა სკოლის დარბაზიდან. სოფრონის დედა ამხუთ გაემართა სახლისაკენ.

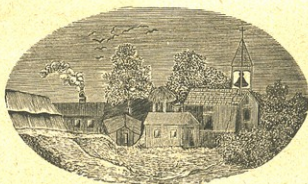
— არა დედილო, სახლში-კი არა, აქეთ და სოფრონი ეწევა დედას სულ სხვა მხარეს, დედაც ანგარიშ მიუცემლათ

მისდევს. ის ისე ბედნიერია რომ ვერც-გი გრძნობს, თუ
 სად მიჭებას შვილს და მხოლოდ მამის მოვიდა გონს, რო-
 დესაც თავის საცოდავი ქმრის საფლავს მიადგა.

სოფრონმა გაუშვა დედის ხელი, საჩქაროდ მივიდა მ-
 მის საფლავის სის ჯვართან, ჩამოჭკიდა დღევანდელი თა-
 ვისი ჯიღო «დაუნის კვირკვინი» და ალერსით უთხრა
 დედას:

— ნუღარ სწუხარ, დედაჩემო, აი, ახლა რომ აქვს მ-
 მჩემს საბატო კვირკვინი.

ს. ციციშვილი.

დიტოს ძველი ქუდი ვინ მოიხმარა.

რთხელ დედამ დიტოს ჭკითხა, სხდ
წაიღე შენი ქუდიო? ქუდი, მართალია,
ძველი იყო, მაგრამ კიდევ ვარგოდ
სახმარებლათ. ახლა ახალი უნდა და-
იხურო და იმასაც ძაღე გააფუჭებო.
დიტომ ქუდს ძებნა დაუწყო: დანთვა-
ლიერა თაროები, შეიხედა ტანტ ქვეშ,
მაგრამ ქუდი ვერსად იპოვა. ამ
დროს მოჯამბუგირე—ივანემ გახსენა
დიტოს, რომ გუშინ უქუდთ და-

ბრუნდი ტუიდან და უთუთ იქ დაგრჩებოდაო.

მეტი ვხა არ იყო: დედამ ახალი ქუდი უყიდა დიტოს,
რომელსაც ძველი ქუდის ხსენება სრულიად დაავიწყდა.

გაუიდა ორი კვირა. შრომანა-ევაგილები გაიძვლა. დი-
ტოს ეს ევაგილები. ძლიერ უევაზა და მათ დასვარებთ
ტუისაკენ გაემუშრა.

ტუეში სიარულის დროს ხშირათ შეჩერდებოდა ხოლმე
და სიამოვნებით შესვკვროდა ლამაზ ჩიტებს, რომელნიც
სკებზე დაფრინავდნ. უეცრათ არყის ხის ტოტზე დაინახა

რბაც საკვირეულებს. დიტომ სისარულით დაიძახა: «ეე! ეს ხომ ჩემი ქუდიანო!» ხელი რომ გაუწოდა ჩამოსადებათ, იქიდან მიხაკის-ფერი ჩიტი ამოფრინდა.

განცვიფრებული დიტო ავტოკდა ხესე და ნახა, რომ მის ქუდში ჰატარა ჩიტს ჩინებული ბუდე გაეკეთებია. ქუდში ოთხი თეთრი ჰაწია კვერცხი იდგა. დიტომ ქუდი იქვე დატოვა, გაიქცა სახლში, დედას უამბო და თხოვა, რომ ტეეში წაჭეოლოდა და გაეგო, რა ფრინველი დაბუდებულიყო მის ქუდში. მივიდენ და ნახეს, რომ ქუდში ბუდე ნიბლიას გაეკეთებია. კვერცხები ძაღე გამოჩივა. დედამძალი ბარტეებს ჩვეულებრივ საჭმელს უსიდავდენ. დიტო დიდი სისარულით მიდიოდა ამათ საეურებლათ. როცა ბარტეები წამოიზარდენ და ბუდე მიატოვეს, დიტომ ქუდი ბუდიანათ ჩამოიღო და შეინახა საგანისათ.

კახ-იმერელი.

სწილო და ვეფხვი.

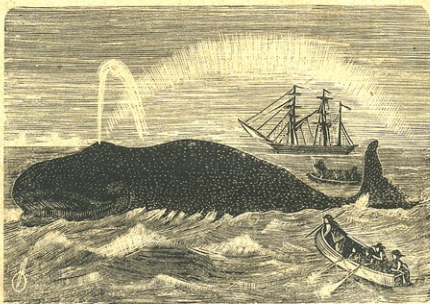
ერთი მოგზაურის ნახაობი

(რუსულიდან).

ერთსელ მე და ერთი ჩემი ძეგობარი სამხრეთის სღვით ვმოგზაურობდით. საღამო ჟამი იყო. გემის ბანსე ვისსედით და ჩაის ვსვამდით. უცებ გემსე გაისმა რამდენიმე სმა:

— ვეშანი!!! ვეშანი!!! და ამავე დროს ისეთი სასისღარი სუნი ვიგრძენით, რომ ველარც ჩაის მივეკარეთ და ველარც თუთუნს. მე წამოვსტი და კავკემურე იქითკენ საიდანაც საღსი ვეშანს უცქეროდა და მართლაც დავისასე რაღაც შავი მთა, რომელიც ზირ-დაღებული გემის მახლობლათ მოცურავდა: ისეთი დიდათ დაეღო ზირი, რომ შიგ რამდენიმე ადამიანი თავისუფლათ მოთავსდებოდა; აი სწორეთ ამ დაღებული ზირიდან ამოდითდა ის სამხინელი სიმურაღე, რომელმაც ეველანს გულის რეგა აგვიტყუნა.

— ეკ თვისება ბევრ სხვა მხეცებსაცა აქვთ, მითხრა ჩემმა მეგობარმა, რადგან შემატეო რომ გაციკებული ვუცქეროდი საშინელ ვეძანს— ღამის სუნთქვისაგან კაცს შეიძლება გული შეუწუხდეს და ვეფხვს, არამც თუ ზირიდან ამოხდის მურღლი სუნი, მთელი ტანი ისე უეწარს, რომ შეუძლებელია კაცი ახლოს მიეკაროს. მე, ჩემო მეგობარო, ერთხელ ძვე სიმურალის წყალობით სიკვდილს გადავრჩი.

— თუ მძა ხარ, მომიეგე ძვე ამბავს, დაწვრილებით, ვუთხარი ჩემს ამსახავს და იმხანც მიაძმო შემდეგი:

— ერთხელ ინდოეთში ვმოგზაურობდი და ბენარესსთან ახლო, ერთ ჰატარს სოფელში მომიხდა ღამის გათევა. იმ სოფლის შესანიძნაჲს მდებარობამ, ძველმა დიდა ტანარმა და მრავალმა გამოქვაბულებმა მიიზერეს ჩემი ვურადლება და გადავწვიტე ერთ-ერთ გამოქვაბულში გამეთია ღამე. ჩემი

გვის მხევენებლები—კი დავაბინავე შუა სოფელში. მოვეწვევე ერთ ჰატარს გამოქვაბულში, რომელსაც ერთი ჰატარს ფანჯრიანი კარები ჰქონდა. მითხრეს მაც გამოქვაბულის კარები იმისთანა სისაგან არის გაკეთებული, რომელსაც ვუფხვები ახლოს არ ეკარებიანო, მაგრამ ბოლოს გამოჩნდა რომ შემცდრები ივენჯ ვინც ამაში მარწმუნებდენ. ეოველ შემთხვევაში იმ ადგილს ღამის გათევა საშიშათ არ ითვლებოდა, რადგან, როგორც დამრწმუნეს, იქ იშვიათათ სედავდენ ახლო-მხლო ვუფხვებს და მეც გულდამშვიდებულს ისე დამეძინა, რომ სამ თუ ოთხ საათს ფენი არ გამინძრევიან.

როდესაც გაბრწინებულმა მთვარემ თვალეში შემომაშუქა გამოძევიან და მშვენიერი სურათი წარმოამიღვა თვალწინ: გაბადრული მთვარე საამურათ ანათებდა არე-მარეს და იღუძალი ჩუხჩუნი მდინარისა სასიამოვნო ჰარმონიათ მომესმოდა. ვერ მოვითმინე, რომ უფრო თავისუფლათ არ დაუტკებარიევა ბუნების სიმშენიერთ და გარეთ გამოვედი. გავიარ-გამოვიარე ორჯელ-სამჯელ და ჩემს სადგომთან ახლოს ერთ კიბის ნანგრევსე ჩამოვჯექ. უკვებ რადაც დიდმა არსებამ მიიჭრო ჩემი უსრადლებ და რადგან დამეძი ვერან ვარჩევიდი მოვინდომე რომ ახლოს მივსულიევა და გამეგო თუ რა გამოძევისადა ისე უკვებ თვალ-წინ. თოფი იქვე დავტოვე, სადაც ვიჯექ და წავდგი წინ რამდენიმე ნაბიჯი თუ არა — საშინელი სასიხლარი სუნი ვიგრძენ; მე იმ წამსვე მივხვდი, რომ ეს სუნსელოვანი არსება ვუფხვი უნდა ეოფილიეო;

სწრაფთ გადავსტი ჩემ ბინასთან, შევარდი გამოქვამულში და მოკვეთე კარები. იმავე წამს უშველებელი მხეცი ევს ჩემი სადგომის კარს და დაუწყო ბრახუნს. მთვარის სინათლესე კარის ჰატარა ფანჯრიდან გარკვევით დავინახე ორი

სამიძარი ევითელი თვალი და სამგლათ გაღრენილი ჰირი, რომელიც უხვათ ჭეფნდა მთელ არემარესე სასისღარ სიძურაღეს.

ამ სამიძარ მხეცსა და ჩემ შუა მხალათ თხელი, დაძველებური კარები იყო აფარებულნი; არაფერი იარაღი არ იყო ჩემ ბუღობასზე; თოფიც-კი გარეთ დამწა, დანარჩენი იარაღიც ჩემ მხლებლებს ჰქონდათ ბარგთან. სამიძარი ბრჭვალეები ვეფხვისა თან-და-თან ასუსტებდა ჩემი სადგომის კარებს, მე თითქმის ვგრძნობდი რომ ვეფხვის ბრჭვალეებს შუა ვიყავი. ერთ წამს დავემორჩილე კიდევ ჩემ ბედს, მაგრამ უცებ შიში ისე გამოძლიერდა და მთლათ გული ისე შემესუთა, რომ თუქვა არსაიდან შევლას არ მოველოდი, მაგრამ ერთი ისე სამინლათ შევევირე რომ თავი გამობრუვდა და გონება დაკვარგე; ვეფხვი-კი აწვებოდა კარებს და ბოლოს ფიცრების ლაწილუწიც მომესმა. მომეჩვენა ვითომ მხეცმა კლანჭები მომხვიდა და შუასე გაგლეჯას მიწირებდა, ამიტომ ხელძეარეთ უფრო ძლიერათ დავიდრიალე. თითქოს ჩემი ევირილის სანასუსით რაღაც უცნაური სმა მომესმა. შევ-

ნიძნე რომ შავი დიდი მთა მოგორავს ჩემსკენ, მის ახლო-მხლო სეებს ლაწალუწი გააქვს. ბოლოს ვიკანი: ეს იყო სწილო, წინამძღოლი თავისი თანამძემოებისა, სწილოები სომ თითონ ირჩევენ წინამძღოლათ უფრო ძლიერს და გამოცდილ სწილოს, რომელიც არის მათი გზის მახველებელი და ჭკუის მსწავლებელი.

სწილოს დანახვასე ვუფხვს თითქო შერცხვა, თავი დაანება ჩემთან ბრძოლას და შეხერდა.

სწილომაც გადმოხედა ვუფხვს თავისი ზატარა დაფიქრებუ-

ლი თვალებით და გამოსწია მისკენ. გაბრუნებული ვეფხვი სწილოსკენ გაქანდა, მაგრამ სწილომ მაგრათ მოხვია მას ძლიერი სორთუმი და როგორც ბურთი ისე გადასროლა განსე. შემდეგ ორჯელ-სამჯელ ისე მაგრათ მიუთავაზა გვერდებში თავისი სორთუმი, რომ გონება დაკარგული მსეცთა ძლიერი კბირი კუდ-ამოხუებული დაეშვა სვეში და ერთ წამს თვალიდან მოგვეფარა.

შიშით გონება გაბნეული, გაშტერებული შევცქეროდი ჩემ ფარველს. ეს უსაზღვარი მსეცი, განკებისაგან ჩემ გადასარჩენათ მოვლენილი, ყოველ კაცსე უფრო სკვიანათ, უფრო გულგეთილათ შეჩვენებოდა. გამოვარდი გარეთ, ჩაუვარდი ფენებში, მოვხვიე მის ღონიერ სორთუმს სელები, დაუწვეე კოცნა და ათასნაირი სიტყვებით ვცდილობდი მადლობა გამოძეცხადებინა ჩემი მსსნელისათვის. იმან ჯერ დიდ სულოვანათ მომისმინა მადლობა, მერე შემომხვია სორთუმი, ფრთხილათ შემიდო სურგსე და მიმიეგანა სწორეთ შუა სოფელში; იქაც ისევე ფრთხილათ გადმოამხვა ძირს, ერთი ამაყათ გადმოამხედა, მიტრიალდა და გაუღვა გსას.

ს. ციციშვილი.

ლედი ჯენ.

(ჯემისონის მოთხრობა)

X

დიდა მოდის ფიქრები.

კეზუ!—უთხრა ერთხელ დეიდა ზოდიმ თავის ქმარს, როცა ის, დღის მუშაობით დაღალული, დასაწოლათ ემზადებოდა.—აბა თუ მიხედები, რაზე ფიქრობდი დღეს მთელ საღამოს?

— ძნელი მისახვედრია!—გაიღიმა პეშუმ.—მით უფრო, რომ მე არც-კი მეგონა, თუ შენ როდისმე უბრალო ფიქრებზე ჰკარგავდი დროს.

— მართალია, ჰგვრამ ეს ფიქრი ვერაფრით ვერ მოვიშორე. საშინლათ პინტერებს ეოზენის პატარა შეილობილის საქმე. მისი მდგომარება რალაც საეჭვოა... ეოზენის ოჯახს რომ არ ეკუთნის— ეს ცხადია. ძალიან კარგი ოჯახის შეილი, კაი გვარის უნდა იყოს!

— იქნება ბერყერონის ოჯახიდანაა!—დაცინიეთ შენიშნა პეშუმ.—ეოზენი ისე ამაყობს ხოლმე თავისი წინაპრებით... მამა მისი თურმე თავისა პატრიოსნებით ვანთქმული ვაჭარი იყო!

— ძალიან შესაძლებელია! მაგრამ ბავშვი-კი მათ ოჯახს არ ეკუთვნის. შეადარე სხვა მის ტოლებს, თუ გინდ ჩვენ შეიღებესაც! გედი რომ უბრალო ბატებში გაერევა—სწორეთ იმას ჰკავს!

— ხან-და-ხან მოხდება ხოლმე, რომ ერთნაირი გვარის ბავშვებიც ძალიან გაირჩევიან შეხედულებით!

— სისულელეს ლაპარაკობ და სხვა არაფერი!—გაცხარდა დეიდა მოდი.—ცხადია, რომ ყველა ამაში რალაც საიდუმლოება იფარება. რასაც ქოზენი ჰყვება ბავშვის შესახებ—სულ სიცრუეა და სხვა არაფერი. ამ დღეებში შევიარე მასთან, მარისთვის ლენტის საყიდლათ; ეკათხე, ვინ არის ეს პატარა ბავშვი-თქო?—ჩვენი ნათესავიაო!—მიპასუხა და მაშინვე შეცვალა ლაპარაკის საგანი. დღეს, პეპსი რომ აცმევედა ლედი ჯენს, ჩემი თვალით ვნახე, რომ მის პერანგზე ორი ასოა მოქარგული, ჯ. და ჩ. დაიმახსოვრე, ჯ. და ჩ. იქით კვირაში კი რალაცაზე ვიყავი ქოზენის მალაზიაში; ეხედავ—რალაც მეღაქუცება, გარს მიტრიალებს... ბოლოს მკითხა, როდის ათხოვებთ მარისო, და, როცა ვაიგო—გამომიცხადა, სწორეთ სამიმსო საცვალი მაქვსო გასაყიდლო. ამოიღო საცვალი, მართლა რომ საუცხოვოა! წმინდა, წმინდა ბატისტის, თხელი, როგორც ობობას ქსელი, სულ ძვირფასი, ფართე არშიებ-მოვლებული... მდიდარ კაცს მიჰყვება თქვენი ქალი, კაი მზითევიც ეკადრებაო!—მითხრა.—ასეთი ძვირფასი საცვალი საჩვენო არ არის თქო!—მივუგე მე და თან ყველაფერი დაეთვალაიერე; ყველაფერზე ჯ. და ჩ. ეწერა, იგივე ასოები, რაც ბავშვის საცვალზე. მე ბევრი პრანკვა-გრეხვა არ მიყვარს, პილ-და-პირ ეკითხე საიდან ჩაუყარდა ხელში ასეთი ძვირფასი თეთრეული.—ჯენის დედისააო!—მიპასუხა.—შენახვათ არ ღირს, სანამ ბავშვი გაიზდება—ბატისტი კიდევ დალპებაო, მე კი გადავწყვიტე, რომ ყველაფერი გაეყიდო და ფული ისევ ბავშს მოეახმარო.—მერე ამ ასოებს, ჯ.—ს და ჩ.—ს რას უპირებთ თქო?—ეკითხე.—ასოების გადაკეთება ძალიან ადვილიაო!—მითხრა.—თუ თქვენი ქალისთვის იყიდით—ჯ ადვილათ გადაკეთდება გ—თ, ჩ—ს-კი ისე აქვს გარს მოქარგული ფოთლები შე-

მოხვეული—რომ არც-კი ჩანს, იყიდეთ, უსათუოთ იყიდეთ, იაფათ მოგვემთო!—ჩამაცივდა; მაგრამ შე არ დაეთანხმდი, ვუთხარი, რომ ჩენნი მარისტების ნამეტანი წმინდა და თხელია მისი საცვალი... ან-კი როგორ ვიყიდდი! როგორ მიეცემ ნებას მარის, ნაპარაფი საცვალი ატაროს?

— სუ, სუ მოდი!—შეაწყვეტინა ქმარმა.—ცილისწამებისთვის სასამართლოში მიჰყავსთ ხოლმე ხალხი!

— სასამართლოში წასვლაზე თუ იქნა საქმე—ყოზენი წაფა იქ და არა მე! აბა ერთი დამტკიცოს იქ, მსაჯულების წინაშე, სად და როგორ მოკვდა პატარა ჯენის დედა! ბავშვის ლაპარაკს რომ ყური დაუგდო—ძალა უნებურათ დაფიქრდები! ამას წინეთ, ფერმიდან რომ ქალაქში ებრუნდებოდით მე და ის—გაიხსენა, როგორ ცხოვრობდა დედ-მამასთან პრერიებში, რამდენი საქონელი, რამდენი ცხენი ჰყავდათ... ეინ იცის, იქნება ყოზენმა კიდევ მოიპარა საწყალი ბავში!

— კარგი ერთი, მოდი! არც აკრე საძაგელი ქალია ყოზენი!—ისევ შეაწყვეტინა ლაპარაკი პეშუმ ცოლს.—შვილი—საძაგელი ჰყავს, ეს მართალია, მაგრამ თითონ დედაზე ცუდს არაეინ არაფერს ამბობს.

— ენახოთ, ენახოთ!—გაცხარებით მიუგო დედა მოდიმ.—ერთი მისი გასამტყუნარი საბუთი კიდევ მაქვს, საცვალზე მოქარგული ასოები, ჯ. და ჩ.

— იცი, რა ექნათ. მოდი?—რამდენსამე წამს შემდეგ შენიშნა პეშუმ.—თვალ-ყური ვადვენოთ ბავშვის ყოფა-ცხოვრებას, და, თუ რამე კუდი შეენიშნოთ—მაშინვე გამოვესარჩლოთ... მადლონსაც უთხარი, რომ მაშინვე შეგვატყობინოს, თუ რამე საექვო შენიშნოს. მაშინ მე ვიცი, რასაც ვიზამ.

— ჰო, ახლა-კი აღარა მაქვს ბავშვის ჯაერი!—აღტაცებით წამოიძახა დედა მოდიმ და სიყვარულით შეხედა თავის ქმარს.—ყველამ იცის, რომ თუ პეშუ რამე საქმეს ხელს მოჰკიდებს—ის მართალი საქმეა!

არაფრათ იამებოდა ქოზენს, ასეთი ლაპარაკისთვის რომ ყური მოეკრა; უამისოთაც ვერ იყო დამშვიდებული და მოსვენებული, და მაშინ ხომ სულ გადაირეოდა შიშით. სულ ეჩვენებოდა, რომ თვალყურს ადევნებენ, ყველა ურწმუნოთ ეკიდება... მართლაც, ვერაეის ვერ დაუახლოვდა; მის მალაზიაში აუარებელი ხალხი დადიოდა, მაგრამ მარტო სავაჭროთ. . სტუმრათ ერთიკ არაეინ დარჩებოდა ხალხე მასთან. მას-კი ისე ენატრებოდა, ისე სურდა ყველასაგან ყურადღება, პატივისცემა...

ყველაფერზე უფრო ქოზენი თავისი შვილით ამაყობდა და დარწმუნებული იყო, რომ ყოველთვის შშვენეირათ მორთულ-გამოპრანჭული ეღრასტი ყველაზე ძალიან სასიამოენო შთაბეჭდილებას ახდენდა; მაგრამ ეღრასტს გარდა ქოზენი ამაყობდა პატარა ლედი-ჯენითაც, რომელიც ყველას ყურადღებას იქცევა თავისი სინაზით და სილამაზით; მყიდველები ხშირათ მარტო იმისთვისაც მოდიოდენ ქოზენის მალაზიაში, რომ შშვენეირი პატარა ქალისთვის მოეკრათ თვალი... ეს ძალიან ასიამოენებდა ქოზენს, თუმცა მეორე მხრით ის ძალიან გულმოსული იყო იმ გარემოებით, რომ ჯენს პეპსი, მადელონი და ქერარიც-კი უფრო უყვარდა, ეიდრე თავისი „დედა პოლინა“; ბავში გამგონე და წყნარი, მორიდებული იყო, მაგრამ არაოდეს არ ეფერებოდა, არ ეალერსებოდა ქოზენს, რომელიც ხშირათ ჰეიქრობდა თავის გულში, როდესაც ფანჯრიდან დანახავდა ხოლმე პეპსის სახლისკენ მიმავალ ჯენს:

— გეელის წიწილა აეიყვანე და ეზრდი, ნამდეილი გეელის წიწილა! რამდენი რამე არ აეიტანე ამ ბავშვის გულისთვის, როგორი თაეგანწირულებით ეუეელიდი, როცა ავათ იყო, და რით გადამიხადა ყველა ეს? არც-კი მეკარება, არც-კი მკადრულობს! რომ შეეძლოს — მგონი მიწასთან გამასწორებს! ეგეცა და დედა მაგისიც რომ გარეთ გამეგლო იმ ლამეს — უფრო დამაფასებდენ მაშინ! ეინ იცის, იქნება ჩემთვისაც უკეთესი იქნებოდა, მაგათ რომ არ გადაეკიდებოდნო!

ნამდვილი არისტოკრატები.

ქერაის ღუქნის გვერდით იდგა პატარა, ორ-ფანჯრიანი სახლი, რომლის დარბებიც მუდამ დაკეტილი იყო. სახლს გარს მწვანე ღობე ჰქონდა შემოვლებული; ღობის იქით ჩანდა აუარებელი ხეები და ყვავილები: მშვენიერი ვარდები, იასამანი, მიხაკი და აღეანდრები მშვენიერ სუნნელებას ჰფენდნენ გარშემო და ამით ყველა გამვლელ-გამოვლელის ყურადღებას იზიდავდნენ.

ყოველ დღე, როგორც დარიც უნდა ყოფილიყო, ლედი ჯენი უსათუოთ წავიდოდა ხოლმე თავისი მოხუცი მეგობრის, ქერაის სანახავთ, მერე-კი ქუჩაზე გაისეირნებდა, უთუოთ შეჩერებოდა ხოლმე მწვანე ღობესთან, და დიდ ხანს ალტაცებით შეჩერდებოდა თეთრ, მოყვითალო, წითელ და პირისფერ ვარდებს, რომლებს ტოტებიც ღობის იქიდან ქუჩისკენ გადმოიყურებოდნენ. ბავშვს საშინლათ ენატრებოდა, რომ ვისიმე უჩინარ ხელს მოეწყვიტა რამდენიმე ვარდი და გადმოეგდო მისთვის, ან და სახლის უჩინარ მდგმურებს გაეღოთ პატარა ჭიშკარი და ნება მიეცათ მისთვის ბაღში შესულიყო.

მარტო ლედი ჯენი-კი არა, მთელი „კეთილი ბავშვების“ ქუჩის მცხოვრებლები ამავე ბედნიერებაზე ოცნებობდნენ; ყველას უნდოდა გავეგო, რა ხდებოდა ამ პატარა სახლში. და ყველა ბავშვები უდარაჯებდნენ იმ დროს, როდესაც მეპურე ან მერძევე მიუახლოვდებოდა სახლს; კარის დაკაკუნებაზე მაშინვე გაიღებოდა პატარა ჭიშკარი და შავი პირბადიანი ქალი გამოართმევდა ხოლმე რძეს ან პურს. ლედი ჯენი ამასაც ვერ ნახავდა ხოლმე; როგორც მეპურე, ისე მერძევეც ძალიან ადრე მოდიოდნენ, იმ დროს, როდესაც პატარა ჯენს ჯერ მოსვენებით ეძინა თავის ლოგინში. დღე-კი, როცა ჯენი ღობის წინ დისეირნებდა — მას ესმოდა მხოლოდ იაღონის მხიარული ჭიკჭიკი და ფორტუბიანოს ნაზი ჰანგები,

რომელზედაც ვილასიც წყნარი და დაბალი, მაგრამ სასიამოვნო, გრძობიერი ხმა ძველებურ სიმღერებს და ოპერის ნაწყვეტებს ამღერებდა. ბავში, რომელსაც თითონაც მშვენიერი სმენა და ხმა ჰქონდა, ხან დახან მთელა საათობით იღვა ლობესთან და ალტაცებით ისმენდა უცნობი მომღერალის მღერას.

პეპსის მეტმა არაეინ არ იცოდა, რომ ჯენს მშვენიერი ხმა ჰქონდა; მხოლოდ მას ჰქონდა ნება ბავშვის სიმღერისთვის ყური ეგდო; როცა ისინი მარტო დარჩებოდნენ ოთახში—პეპსი თვალებს ხუჭავდა და ალტაცებით ისმენდა სიმღერებს, რომლებსაც მისი პატარა მეგობარი მღეროდა თავისი ნაზი, ვერცხლისავეთ წკრიალა ხმით. თუ ამ დროს ცნობის მოყვარე თავუნი ოთახში ცხვირს შემოჰყოფდა—ბავში მაშინვე გაჩუმდებოდა. ამიტომ ჟერარი საშინლად გაკვირებული იყო, როდესაც ერთ დილას თავისი დუქნის კარების წინ ჩამოჯდა წმინდა ჰაერის ჩასაყლაპავათ და დაინახა მწვანე ლობესთან ლედი ჯენი, რომელსაც ისე უყურადღებოდ ეჭირა ხელოში ცისფერი ყანჩა, რომ საწყალი ფრინველის ფეხები მიწას წედებოდა. პატარა სახლის დაკეტილ დარბაზების იქიდან ისმოდა ვილაციის დანჯღრეული, დაბალი, მაგრამ მაინც სასიამოვნო ხმა, რომელიც ერთი ოპერის ნაწყვეტს მღეროდა; ლედი ჯენს აეწია ზევით თავისი ლამაზი თავი, მიენაბა თავისი დიდი, ლურჯი თვალები და თითონაც იმ ჰანგზე მღეროდა, რა ჰანგიც ოთახიდან ისმოდა, მაგრამ ისე კარგათ, ისეთი სასიამოვნო, წკრიალა ხმით, რომ ჟერარი გაშტერდა და ცოტათ წინ წაიწია, რომ უკეთ გაეგონა; ბავშვის ნაზი, მშვენიერი ხმა საუცხოვრით ეწყობოდა ფორტეპიანოს მკენესარე, დაღონებულ ჰანგებს... აღელვებულ ჟორარს თვალზე უნებლიე ცრემლები მოადგა და საჩქაროდ შეეარდა თავის დუქანში.

— ცოდვია, ასეთი ხმა ადამიანმა არ შეამუშავოს!— ჰტიქობდა მოხუცი.— ნეტაფიქი ისეთი ამაყი და მიუდგომელი არ იყოს ოტრევის ქალი! უსათუოთ მოველაპარაკებოდი... და ის დათანხმდებოდა ლედი ჯენის სწავლებას!

ამ დროს ლუქანში შემოვიდა თვით ლედი ჯენიც თავისი ცისფერი ყანჩით. მან ზრდილობიანათ ჩამოართვა ყერარს ხელი და დაქანცვით დაეშვა იქვე სკამზე. მის პატარა ფერ-მკრთალ, ნაზ სახეს რალაც დაღონება და აღელვება ეტყობოდა.

— იცით, ბატონო ყერარ, რას გეტყვით?— წყნარათ დაიწყო მან.— საშინლათ მინდა გავიგო, ვინ ცხოვრობს, ვინ მღერის იმ პატარა სახლში.

— ვინ მღერის იმ პატარა სახლში?— გამეორა მისი სიტყვები ყერარმა.— ვინ და ქალბატონი დიანა, ჩემო პატარა ლედი.

— ვინ არის ქალბატონი დიანა?

— ქალბატონი დიანა— ოტრევის ქერივის შვილია. დედა და ის ერთათ ცხოვრობენ აი მაგ პატარა სახლში. ორივე ნამდვილი არისტოკრატები არიან. ხომ იცით, რას ნიშნავს არისტოკრატობა? არა? მაშ მე ახლავე აგისხნით.

— უთუოთ ძალიან მდიდრები არიან, არა?— ჰკითხა ლედი ჯენმა, რომელსაც უნდოდა გაეადვილებინა ყერარისთვის ახსნა.

— არა, არა, მდიდრება-კი არა— ძალიან ღარიბები არიან! ადამიანი იბადება არისტოკრატათ.

— როგორც ზოგი ადამიანი იბადება ისე, რომ ზურგში მართული არა აქვს, არა?— ისევ ჰკითხა ჯენმა.— როგორც თქვენ, მაგალითათ, არა? პეპსი ამბობს, რომ თქვენ ზურგის მოხრა არ შეგიძლიათ.

— არა, აგრე არა!— გაიღიმა ყერარმა და სათვალეები შუბლზე აიწია. გაგიგონით თუ არა, ჩემო პატარა ლედი, რომ ქვეყანაზე მეფეები არსებობენ.

— კი, როგორ არა! ისინი ყოველთვის ტახტზე ზიან და თავზე გვირგვინები ადგიათ. პეპსი მპირდება, რომ ყველიერში საყველიერო მეფეს ენახავ.

— ჰო, აი, მაგ მეფეებზე გეუბნებით! მეფე— ყველაზე უფრო მაღლა დგას, და მთელი ხალხი მას პატივს სცემს. მეფეებს შეჰდევ

ყველაზე მალა დგანან არისტოკრატები, მაგრამ ისინი ტანტზე არ ზიან. ქალბატონი დიანას ბაბუა საფრანგეთის არისტოკრატი იყო. გაიგეთ თუ არა ახლა, რა არის არისტოკრატი, ჩემო პატარა ლედი?

— მგონია, გაეიგე!— დაფიქრებით მიუგო პატარა ჯენმა, რომელსაც ფართეთ გავლო თავისი ისედაც დიდი, ლურჯი თვალები.— ისე რომ ქალბატონი დიანა ტანტზე ზის და თავზე გვირგვინი ადგია?

— არა, არა! ისიც და დედა მისიც ძალიან ღარიბები არიან, არც ტანტი აქვს და არც გვირგვინი.— დალონებით მიუგო ქვარამა.— ერთ დროს-კი ძალიან მდიდრები იყვნენ, საკუთარი სახლი ჰქონდათ, დიდი, დიდი სახლი, ეტლი, ცხენები... ბევრი მოსამსახურეები ჰყავდათ... მაგრამ როცა დიანას ბაბუა და მამა მოკვდნენ — ეგ და მამის დედა გაღარიბდნენ და აი, ამ პატარა სახლში დადგნენ. არაფერ არ ახსოვს, როდის გადმოსახლდნენ აქ. აგერ ათი წელიწადია, რაც მე აქ დუქანი ვაგვხსენი და ჯერ ისეთი ადამიანი არ მინახავს, რომელსაც მანდ ფენი შეეძვას. ხან-და-ხან, დილაობით, ძალიან ადრე, ქალბატონი დიანა შემოდის ხოლმე ჩემ დუქანში და ყიდულობს ერთ, ორ ფორთოხალს დედისთვის. დედა მისი არ მინახავს, უთუოთ ძალიან მოხუცი და ძალიან სუსტი უნდა იყოს, მაგრამ ორივე-კი საფრანგეთის ნამდვილი არისტოკრატები არიან.

— ძალიან, ძალიან ადრე რომ ავდგე და მთელი დღე ვუყარა-ულო მწვანე ლობესთან, როგორ გგონიათ, ვნახავ თუ არა ქალბატონ დიანას?

— შეიძლება ნახოთ, მაგრამ ისიც შესაძლებელია, რომ ვერ ნახოთ. თვეში ერთხელ ქალბატონი დიანა გამოდის სახლიდან, მთლათ შაგებში, შაეი პირპალით და შაეი ქალაქის ყუთით ხელში და სადღაც მიდის. როცა მიდის—ტყუობა, რომ ყუთი სასევა, როცა ბრუნდება—მაშინ-კი ყუთი ცარიელი არის ხოლმე.

— რა მიაქვს ხოლმე იმ ყუთით, როგორ გგონიათ, ბატონო ქვარარ?— ცნობის მოყვარეობით ჰკითხა ჯენმა, რომელიც ძალიან ააღელვა ამ უცნაურმა ამბავმა.

— არ ვიცი, ჩემო პატარა ლედი, ეს მისი საიდუმლოა. ქალბატონი დიანა ისეთი ამაყი და თავ-დაჭერილია, რომ არავის არაფერს ელაპარაკება თავის თავზე. საწყალი ქალი! ნეტავი როდის დადის ბაზარში? რისკან იზნადებს საქმელს? არ ვიცი, ვერ გამიგია! მხოლოდ ეს ვიცი, რომ მათთვის მეპურეს და მერძევეს მოაქვსთ რძე და პური.

— რამდენი ყვავილები აქვს, რამდენი ჩიტუნიები ჰყავს! ყოველ დღე როიალზე უკრავს, მღერის...—დაფიქრებით წაილაპარაკა ჯენმა.—იქნება სულაც არ შია ხოლმე, იქნება არ უნდოდეს ბევრი ჭამა!

— ძალიან შესაძლებელია, ჩემო პატარა ლედი!—გაიღიმა ჟერარმა.— შეიძლება არისტოკრატებს მართლაც ნაკლები მადა ჰქონდესთ, ეიდრე ჩვენ, უბრალო ხალხს!

— მართლა ბატონო ჟერარ, კინაღამ არ დამაფიწყდა!—უცებ ადგილიდან წამოხტა და წამოიძახა ჯენმა.— პეპსიმ დამაბარა, კომბოსტო მიყიდევო.

ჟერარმა ამოუჩინა საუკეთესო კომბოსტოს თავი, სიყვარულით უთავაზა თვით ბავშს დიდი ფორთოხალი და დაკმაყოფილებული გაისტუმრა სახლში.

XII

ლედი ჯენის პირველადი უსსვლა პრინსტორპრატისის სახლში.

ერთ დღიას, როდესაც ლედი ჯენი ჩვეულებრივად დასვირნობდა მწვანე ლოზის წინ, მან დაინახა, რომ პატარა ქიშკარი გაიღო, ბალიდან გამოვიდა ხნიერი ქალი, რომელსაც გამხდარი, მოგრძო, ფერმკრალი სახე ჰქონდა, და ხელი დაუქნია, მომიანლოვდიო.

ლედი ჯენს შერცხვა და პირველ წამს უკან დაიხია, ეგონა, ეს

მალალი, შეეგბში გამოწყობილი ქალი გაწყრომას მიპირებს, სულ აქ რომ დაეხეტიალებო; ამას გარდა, ის ძალაუნებურათ შეერთა, საფრანგეთის არისტოკრატების წარმომადგენელი, როგორც უძახოდა ქალბატონ დიანას ქერარი, რომ—თავისი თვალით დიანახა, მაგრამ, როგორც ზრდილობიან ბავშს შეეფერებოდა, ბოლოს ის წყნარათ მიუხანლოვდა პატარა ჭიშკარს და ღიმილით შეხედა შეეგბიან ქალბატონს.

— ხომ არ გინდა, ჩემო პატარა, ჩვენ ბაღში შემოხვიდე და ყვავილები დაათვალიერო, ა?—მოფერებით ჰკითხა ქალმა ბავშს და ჭიშკრის კარები კიდევ უფრო გააღო.

— ძალიან მინდა, თუ კი ნებას მომცემთ!—უპასუხა ჯენმა, რომელსაც სიხარულით მთლათ აენთო პატარა, ნაზი სახე.—ტონის წამოყვანაც შეიძლება?

— რასაკვირველია! ძალიან მესიამოვნება ახლოდან ვნახო ეგ თქვენი უცნაური მეგობარი. ძალიან სიხარია, რომ გამეცანით!—ღიმილით დაუმატა ქალმა და სიხარულით დაადგა ბავშს მხარზე თავისი გამხდარი, მოგრძო ხელი.—დიდი ხანია, რაც თვალყურს გადევნებთ.

— თვალყურს მადევნებთ? საიდან? როგორ?—მხიარული ღიმილით შეეკითხა ბავში.

— აი, ღობის იქიდან. ღობის ჭერიტიხალებში ბევრი რამ ჩანს... და მე ბევრ რამეს ვხედავდი.

— მაშ თქვენ მხედავდით, მე რომ აქ ყოველთვის წინ და უკან დაედლიოდი? მერე რატომ აქამდის არ დამიძახებთ?—გაკვირვებით ჰკითხა ჯენმა.—ისეთი მინდოდა, ისეთი მინდოდა თქვენთან მოსვლა! მაშ ისიც გესმოდათ, მე რომ თქვენთან ერთათ ვმღეროდი ხოლმე?

— აბა, ეგ არ გამიგონია.

— თქვენ ქალბატონი დიანა ხართ, არა?

— ჰო. თქვენ-კი რა გქვიათ?

— მე? ლედი ჯენი.

— ლელი ჯენი? ლელი? ლელის ხომ მართა არისტოკრატებს უძახიან?

— არ ვიცი. მამა ყოველთვის ლელი ჯენს მიძახოდა. მე უწინ არც-კი ვიცოდი, რა არის არისტოკრატობა, მაგრამ ამას წინეთ ქე-რარმა აჩიხსნა და მითხრა რომ თქვენ არისტოკრატკა ხართ. მე კი არა ვარ არისტოკრატკა.

— თქვენ მშვენიერი პატარა ბავში ხართ! — აღტაცებით წამო-იძახა დიანამ და მისი ფერ-მკრთალი, გამხდარი სახე უცებ სიყვარუ-ლით საესე ღიმილმა გაანათა. — წამოდით ჩვენსას, ოთახში. დედას უნდა გავაცნო თქვენი თავი და თქვენი ცისფერი გრძელ-ფეხა მე-გობარიც.

ლელი ჯენი სიამოვნებით გაჰყვა ქალბატონ დიანას. ორივემ გაიარეს პატარა, შუშაბანდიანი აივანი და შევიდნენ სუფთა, ლამაზ ოთახში, სადაც, აბრეშუმის ფარდებიან ლოგინის გვერდით დიდი, განიერი და რბილი საფარძელი იდგა. საფარძელში იჯდა მოხუცე-

ბული, ძალიან მოხუცებული ქალი, რომლის დანაოჭებულ, გამბ-
 დარ სახეს გარს ეხვეოდა თოვლივით თეთრი თმა და რომელსაც
 თავზე პატარა, არშიებიანი, შავი აბრეშუმის ჩეპჩიკი ეხურა.

— დედა! აი, ის პატარა ბავში და ის ფრინველი, რომლებზე-
 დაც მე, ხშირათ გელაპარაკებით ხოლმე!—უთხრა მოხუცებულ ქალს
 დიანამ და ბავში წინ წამოსწია.

— ლედი ჯენ, ეს ჩემი დედაა.

მოხუცმა ქალმა ბავშს ხელი ჩამოართვა, მერე სიყვარულით
 გადაუსვა ხელი მის გრძელ, ოქროსფერ ხუჭუქ თმას და ნელი, სი-
 ბერისაგან აკანკალებული ხმით ჰკითხა:

— ჩემო პატარა, ნუ თუ არ გიძნელდება მაგხელა ფრინველის
 ხელით თრევა?

— არა, ტონის მარტო ფეხები აქვს გრძელი, თვარა მძიმე
 სულაც არ არის!—მხიარულათ მიუგო ბავშმა.—აი, შინჯეთ, თუ
 გინდათ!—და მან გაუშვია მოხუც ქალს თავისი ფრინველი.

— არა, არა!—გაიღიმა მოხუცმა.—ხელში აყენა არ მინდა, მე
 მხოლოდ მინდა ენახო, როგორ დადის ეგ უცნაური ფრინველი. წე-
 როა, არა?

— არა, ეს ცისფერი ყანჩაა, ძალიან იშვიათი ფრინველია!—
 მიუგო ბავშმა და ტონი ძირს ჩამოსვა.

— მართლა წერო არ ყოფილა!—წაილაპარაკა დიანამ.

უცხოების დანახვზე ტონიმ ამოიკეცა ცალი ფეხი და უშნოთ
 დაიწყო ხტუნვა მეორეზე.

— აი, ასეთი ჯინიანია!—წყენით თქვა პატარა ჯენმა:—როცა
 მინდა, რომ ვისმეს თავი მოაწონოს, თავისი ლამაზი ფრთები აჩე-
 ნოს—ეს ყოველთვის ასე მოიკუმშება და ცალ ფეხს ამოიკეცავს
 ხოლმე!

— რა უშავს!—გაიღიმა დიანამ.—მაინც ძალიან ლამაზი და
 ძალიან საკვირველი ფრინველია. სიამოვნებით გაუაკეთებდი მაგნაირ

ფრინგელს მატყლიდან! — ამ სიტყვებზე დიანამ მოკრძალებით შეხედა დედას.

— არა მგონია, ჩემო კარგო, რომ გამოგივიდეს რამე! — მიუგო დედამ. — შეხედე, როგორი გრძელი და წვრილი ფეხები აქვს! ლაქისაგან გაკეთებული მაგისთანა წვრილი ფეხები ევრაფრით ეერაიტანე ტანის სიმძიმეს!

— ფეხებს მართულიდან გაეკეთებ და მერე გადავასხავ ზედ ლაქს! — დაფიქრებით თქვა დიანამ და ყურადღებით დააჩერდა ტონის გრძელ ფეხს. — შეხედე, დედა, მარტო ერთი მართული დაჭირდება, ისიც ნამეტანი ბევრი არ მოუნდება!

— ვიცი, ვიცი, ჩემო კარგო, მაგრამ მატყლი? მატყლი გაეიწყდება? სად იშოვი სწორეთ მაგის ფრთების მატყლს?

— ქურდანი დამპირდა, ნისიათ გამოგიგზავნი მატყლსო.

— დიანა, დიანა, რას ლაპარაკობ? წარმოიდგინე, რა იქნება, რომ არა გამოგივიდეს. რა! ხომ წახდება და დიკარგება მაგდენი მატყლი! გიჩხევე, ისევე იაღონები და კვატის ჭუკები აკეთო, ისინი ისე კარგათ გამოგიდიან, თითქო ცოცხლები არიანო!

— მამაწყინეს თავი კვატებმა და იაღონებმა! მინდა რამე ახალი, უფრო ლამაზი გავაკეთო!

— როგორც გინდა, ჩემო კარგო, მე არ გიშლი, მხოლოდ გიმეორებ, დაფიქრდი და ისე მოიქეცი, მაგდენი მატყლის ტყულიათ წახდენა ხუმრობა არ არის.

ამ ლაპარაკის განმავლობაში ლედი ჯენი ყურადღებით ათვალთვლებდა მთელ ოთახს. განსაკუთრებული მისა ყურადღება მიიქცია ბუნრის ზევით დაკიდებულმა სურათმა, რომელზედაც იყო გამოხატული მშვენიერი შესახედავი ყმაწვილი კაცი მდიდრულ, ლამაზ ტანსამოსში. ეს იყო ქალბატონი დიანას ბაბუა, გრაფი ოტრენი. სურათს ქვეით, ბუნრის თავზე, იყო დაწყობილი თვით დიანას ნახელარი; მართულიდან გაკეთებულ და მწვანე გარუს შემოხვეულ ხეებზე იჯდნენ ყვითელი და თეთრი იაღონები, რომლებსაც თვალე-

ბის მაგიერათ ბრწყინვალე, შავი, რგვალი მძივები ჰქონდათ ჩასმული.

— ღმერთო, რა მშვენიერები არიან! — თავისთვის ბუტბუტებდა ჯენი. — ნუ თუ ნამდვილი ჩიტები არიან? ჩემ ტონის კიდევ ჯობიან სილამაზით! მაგიერათ ჩემმა ტონიმ ხტუნვა და სირბილი იცის, ყოველთვის მოირბენს ხოლმე ჩემთან, როცა დაეუძახებ, ეგენი-კი მკვდრები არიან!

დიანა და დედა მისი სიამოვნებით ადევნებდნენ თვალ-ყურს იმ აღტაცებას, რომელიც ბავშვის სახეზე იხატებოდა.

— ხედავ, ჩემო კარგო, ბავშმაც-კი დააუასა შენი ნიჭი! ხომ გითხარი, რომ შენი იაღონები ნამდვილ ცოცხალ ფრინველებს გვანან! აჩვენე კვატის ჭუკებიც, აჩვენე, თუ გიყვარდე! ისინი იაღონებზე უკეთესებიც არიან!

დიანას დაღონებული, ფერ-მიხდილი და მოწყვნილი სახე მთლათ განათა მხიარულმა ღიმილმა, როცა პატარა, გინგლიან, გარგვალეზულ ყვითელ ჭუკების დანახვაზე ლედი ჯენმა ხტუნვა და აღტაცებით ტაშის კერა დაიწყო.

— გინდათ, ხელში დაიჭიროთ? — ჰკითხა დიანამ და გაუშვირა ორი ყველაზე ლამაზი, ყველაზე პატარა ჭუკი.

ბავშმა გამოართვა ორივე, მიხუტა გულზე და სიყვარულით დაუწყო მათ მოფერება და კოცნა.

— რა ლამაზები არიან! რა მშვენიერები არიან! — იმეორებდა ის.

— გვარჩანათ გამომივიდნენ, არა უშავს რა — ღიმილით დაეთანხმა დანა. — მიხვდით თუ არა, ჩისთვის ეაკეთებ მე იაღონებს და კვატის ჭუკებს?

— ვერა! — გაიქნია თავი ბავშმა.

— საწერი მაგიდებისთვის. უნდა დაეაკერო ეგენი სხვა-და-სხვა ფერ მაულის ნაჭრებზე... ის მაულის ნაჭრები კი გასერილი კალმის გასაწმენდათ დასჭირდება ადამიანს.

გრავი ოტრევის შეილის-შეილი მართლაც მარტო იმითი ირ-

ჩენდა თავს და არჩენდა მოხუც დედას, რომ კვატებს და ია-
დონებს აკეთებდა და ჰყიდა ჟურდანის სათამაშოების მაღა-
ზიაში.

ამნაირათ, სრულიად მოულოდნელათ, ლედი ჯენმა კიდევ ორი
აჩალი, კეთილი და მოსიყვარულე მეგობარი იშოვა.

ელ. წერეთელი.

(შემდეგი იქნება)

გაქტარიეზი ანუ გაჭილაგი.

I

უ მისის მშენიერ ღამეში ფანჯარა გაგი-
 ღია, ჩემო პატარა მკითხველო, უსათუოთ
 შეამჩნევდი, როგორ იზიდავს ლამპის შუ-
 ქი პატარა მწერებსა და ფარვანებს. ისინი
 გაღებულ ფანჯრიდან მაშინვე ღამპი-
 საკენ გამოიქანებიან, აღტაცებული დაფარ-
 ფალეზენ მის გარშემო და უმეტესი მათგა-
 ნი აქვე ჰპოებს ხოლმე თავის სამარეს.

უქველია ცნობის მოყვარეობა ვაგიტაცებდა და დაუწყებდი ამ მწე-
 რებს თვლიერებას.

— დედა, ზოგი რა პატარაა! თვალში რომ ჩამივარდეს, თით-
 საც არ ამოვისვამო, არა ერთხელ წამოიძახებდი გოაცებული. ბევრი
 მათგანი მართლაც იმდენათ პატარაა, რომ წერტილის ოდენათ მო-
 ჩანს; მაგრამ ასე პატარა მწერებიც ხომ ძირს დალოლავენ, დაფრინა-
 ვენ, იხედებიან, საზრდოობენ, მრავლდებიან, მაშასადამე მათ ჰქონიათ
 ფეხები, ფრთები, თვალები, ნაწლავები და სხვა შიგნეულობა. —
 ისინი რა არიან, მათი თვალები ან ფეხები რაღა უნდა იყოსო! იტყ-
 ვი შენ. რასაკვირველია, მათი ფეხები და თვალები იმდენათ პატარა
 არიან, რომ ძალიან კარგი მხედველობა უნდა გქონდეს, რომ გა-
 არჩიო. როდესაც შენ ამ პაწაწინა მწერებს მიჩერებიხარ, შენი თავი

მათთან შედარებით ღვე-გმირათ გაქვს წარმოდგენილი და გულ-მტკიენეულათ და თან ამაყათ ამბობ: რა საცოდავი არიან ეს ფუმფულეზო, მაგრამ წარმოიდგინე, ქვეყნიერობაზე არიან ისეთი პატარა არსებანიც, რომლებთან შედარებით შენი პაწია და საცოდავი ფუმფულა უზარმაზარი ცხოველია. ასეთ პატარა არსებათა სამეფო ძალიან დიდია, ხოლო ამ სამეფოდან ამ ქამათ გვეიცნოთ მარტო ერთი ჯგუფი იმ არსებათა, რომლებსაც ბაქტერიებს ანუ ბაცილებს ეძახიან.

როგორც ვითხარით, ბაქტერია წარმოადგენს მეტათ პატარა არსებას. არც ერთ ადამიანს არ შეუძლია მისი დანახვა, რაც უნდა კარგი თვალეზი ჰქონდეს, თუ არ მიმართა ერთგვარ იარაღს, რომელსაც მიკროსკოპს უძახიან. მიკროსკოპის უმთავრეს ნაწილს შეადგენს რამოდენიმე შუშა, რომლებიც ყოველგვარ პაწია არსებას ძალიან აღიდგენენ, ხუთასჯერ, ათასჯერ და მეტჯერაც. მიკროსკოპით რომ გაშინჯო მაგალითათ—დამპალი, აყროლებული ხორკის პატარა, ნამცეცის ოდენა ნაწილი, შიგ გარჩევ ერთიცაზე არსებებს, რომლებსაც მეცნიერებმა ბაქტერიები დაარქვეს.

ზოგიერთი ბაქტერია რველია და მიკროსკოპში წერტილის ოდენა ან ცოტა უფრო მეტათ მოჩანს; ზოგი-კი მოგრძო ტანისა არის, პატარა, სწორ ხზარს წაავეს. თუ ათასჯერ გადიდებული ბაქტერია წერტილის ოდენათ მოჩანს, აქედან ცხადია, რომ ნამდვილათ, გაუდიდებლათ ბაქტერია წერტილზე ათასჯერ პატარა უნდა იყოს, ე. ი. ათასი ბაქტერია რომ ერთათ შეავროვო, ერთი წერტილისხელა ნამცეცს მიიღებ! აი რა პატარა არსება ყოფილა ბაქტერია!

მიუხედავათ იმისა, რომ ბაქტერიისათვის ბუნებას მეტათ პატარა ტანი ურგუნებია, მას მოძრაობაც შეუძლია,—თუმცა ზოგიერთი ბაქტერია კუთია;—ის იზადება, იზრდება, საზრდოობს, ცოცხლობს, მრავლდება, ბერდება და კვდება,—ერთის სიტყვით ისე, როგორც ადამიანი და სხვა ცხოველები. ბაქტერია საზრდოობს კართოფლით, რძით, სისხლით, ბულიონით და სხვ. გამრავლებით ბაქტერიები ორ გვრათ მრავლდებიან: ზოგიერთი ბაქტერია რომ გაიზრდება და და-

სრულდება, ნელ-ნელა შუაზე იყოფა და ამგვარათ ერთი ბაქტერია ორათ იქცევა; ყოველი ამათგანი გაიზრდება თუ არა ისევ შუა გაიყოფა და ორათ იქცევა. ზოგი ბაქტერია 15 ან 20 წამის განმავლობაში კიდევ გაიზრდება, კიდევ გაიყოფა ორათ, ზოგი-კი გაზრდასა და ორათ გაყოფას ნახევარ საათს ანდომებს, ზოგიც ერთ საათს. შუათანა რიცხვით რომ ერთი საათი ვიანგარიშოთ, აი რა გასაოცარ მოვლენას დაინახავთ:

წარმოიდგინე, რომ სწორეთ შუალამისას დაიბადა ერთი ბაქტერია; ეს ბაქტერია გაიზრდება, დასრულდება, შუაზე გაიყოფა და ერთი საათის განმავლობაში ორათ იქცევა. ამ გვარათ ლამის პირველ საათზე ერთის მაგიერ უკვე ორი ბაქტერია გვეყოლება. ერთი საათის განმავლობაში ეს ორი ბაქტერია დასრულდება და შუა-შუა გაიყოფიან, — ამ გვარათ ლამის ორ საათზე ჩვენ გვეყოლება ოთხი ბაქტერია; ერთი საათის განმავლობაში ყოველი ამათგანი ორათ იქცევა და ამიტომ ლამის სამ საათზე გახდება $4 \times 2 = 8$ ბაქტერიათ; ლამის ოთხ საათზე $8 \times 2 = 16$ ბაქტერიათ, — ხუთ საათზე $16 \times 2 = 32$; ლამის ექვს საათზე $32 \times 2 = 64$ ბაქტერიათ, ამ გვარათ რომ იანგარიშო, მეორე შუადღემდე ე. ი. ოც-და-ოთხი საათის განმავლობაში ჩეიდმეტ მილიონზე მეტ ბაქტერიას მიიღებ. ამგვარათ ერთი ბაქტერია დღე და ღამეში ჩეიდმეტ მილიონზე მეტ შთამომავლობას ტოვებს! მაგრამ არიან ისეთი ბაქტერიებიც, რომლებიც ერთი საათის-კი არა 15 ან 20 წამის განმავლობაში ერთხელ იქცევიან ხოლმე ორათ. ესენი ხომ ოც-და-ოთხი საათის განმავლობაში ჩეიდმეტ მილიონზე გაცილებით მეტ შთამომავლობას დატოვებენ!

ზოგიერთი ბაქტერია შუაზე გაყოფით-კი არ მრავლდება, არა-შედ თავის ტანში პატარა რვეალ სორსალს ამზადებს; ამ სორსალს სპორას უძახიან. ეს სორსალი ანუ სპორა დასრულდება თუ არა, ბაქტერიის ტანიდან გარეთ გამოდის და რამდენისამე ხნის განმავლობაში სრულ ბაქტერიათ გადაიქცევა. თუ ბაქტერიას საზრდო შემო-

აკლდა, ის დიდხანს ვერა ძლებს, ვეღარც მრავლდება და მალე კვდება. ბექტერიას უყვარს ზომიერი სითბო. თუ ნამეტანი დაცხა, ან შესცივდა, ბექტერია მაშინაც კვდება, მხოლოდ სიცხესა და სიცივეს ზოგიერთი ბექტერია გაცილებით უკეთ იტანს, ვიდრე მე ან შენ, ჩემო პატარა მკითხველო! აღუღებელი წყალი მას ვერას აკლებს, ყინულის შუა გულში რომ მოამწყვდიო, მაინც არ შეწუხდება, მაგრამ, როგორც გითხარი, ასეთი გამძლე მხოლოდ ზოგიერთი ბექტერიაა, უმეტესი მათგანი-კი ვერც აღუღებულ წყალში იცოცხლებს დიდხანს, ვერც ყინულში.

რადგანაც ბექტერია საშინელი სისწრაფით მრავლდება, ამიტომ ქვეყნიერობაზე ძალიან არის გავრცელებული. ბექტერია ჰერშიაც არის, მიწაშიაც და წყალშიაც. ჰერში ბექტერია ხანდახან გაისერნებს ხოლმე. დიდხნით ჰერში ცხოვრება-კი მას არ უყვარს, რადგანაც აქ მისთვის საჭირო საზრდო ნაკლებათ მოიპოვება. მიწასა და წყალს ბექტერია უფრო ეწყობა, რადგანაც აქ საზრდო ბლომათ არის. ყველაზე უფრო საყვარელი ბინა-კი ბექტერიისათვის სხვა-და-სხვა ცხოველის ტანია და მათ შორის ადამიანისაც.

რათ უყვარს ბექტერიას ყველაზე უფრო ადამიანისა და სხვა ცხოველების ტანი? იმიტომ რომ აქ ბექტერიას სითბოც საუცხოვო აქვს, საზრდოც საკმარისი; ის-კი მეტათ ნებიერი არსება ბრძანდება: თუ თბილა და მუდამ მაძლარია, მეტი არა უნდა-რა! ადამიანის ტანში ბექტერიებისათვის ერთ უზარმაზარ ქვეყნიერობას წარმოადგენს, ისე როგორც ჩვენთვის დედამიწა. როგორც დედამიწა გაუნაწილებია კაცობრიობას და ერთ ალაგას ქართველები ცხოვრობენ, მეორეს ინგლისელები, მესამეს ფრანკუზები და სხვ., ადამიანის ტანიც ასევე გაუნაწილებიათ ერთმანერთში ბექტერიებს: ზოგი ბექტერიები პირში ცხოვრობენ, ზოგი ყელში, ზოგი ცხვირში, ზოგი თავზე, ზოგი კანზე, ზოგი ნაწლევებში და სხვ. ხომ გახსოვს, ლომმა რომ კოლოს დასცინა? მერე რა დღე დააყენა ამ ერთიცახე კოლომ ნადირ-

თა მეფეს, ძლიერ ლომს! უჩინარი ბაქტერია კოლოზე გაცილებით უფრო ძლიერია. მიუხედავად იმისა, რომ ბაქტერია მეტის მეტად პაწაწინა არის, ის ერთობ ბევრი უბედურების მიზეზია, ბევრ ადამიანს ასნეულებს და ბევრს უსპობს სიცოცხლეს.

იღბლათ ყველა ბაქტერია ასეთი არ არის; მათ შორის ბევრია უვნებელი. ბევრს სარგებლობაც მოაქვს ადამიანისათვის, მაგრამ ყველა ამ ბაქტერიების შესახებ შემდეგ წერილში ვილაპარაკოთ.

ო. გამაჩთელი.

(შემდეგი იქმნება)

ქვის საუკუნის ბავშვები.

თარგმანი.

IV

მ მ მ მ ბ რ მ მ ი

დო ცხრა წლისა იყო. იმას მეტათ ნათელი და შორმჭერეტელი თვალეზი ჰქონდა, განიერი ცხერი და დიდი პირის ნახევი, მაგრამ ამ ულამაზო სახეზე დიდი სიმამაცე გამოიხატებოდა. ის გულმოდგინეთ შეელოდა მუშაობაში დედას და მამას, მაგრამ ზოგჯერ, თავისუფალ დროს, ძალიან მოწყენილი იყო ხოლმე; იმას ამხანაგი უნდოდა, რომელთანაც შეეძლებოდა თამაში, თავისი შთაბეჭდილების, აზრების გადაცემა და სიმამაცის გამოჩენა.

ერთხელ, როდესაც ის უსაქმოდ იყო, ერთ დიდ ხეზე აცოცდა, მაგარ ტოტზე ჩამოჯდა და ქანაობდა. ამ დროს იმისი ყურადღება მიიქცია მეორე ხის ტოტმა, რომელზედაც შავი რალაც იჯდა, ისიც ედღასავით ქანაობდა. ედო დიდხანს შესცქეროდა იმას და ბოლოს გადასწყვიტა, რომ ისიც ჩემსავით ან ბიჭია, ან ქალია და გაცნობა მოინდომა. იმას აღრეც ენახა ბავშვები, რადგან დედ-მამის ნაცნობები მეორე გამოქცეულიდან თავის შეილებით სტუმრათ მოდი-

ედოს დედ-მამას ამ ორი ბავშვის მეგობრობა ძალიან მოეწონათ. ედოს მამა ამ ბავშვის მამას კარგათ იცნობდა, იმას სახე-ხაზიანს ეძახდნენ, იმიტომ რომ ერთხელ მღვიმეს დათეს ივისთეის სახე და-ეფხაჰნა. თითონ ბავშს მუხას იმიტომ კი არ ეძახდნენ, რომ ის მუხასავეთ მაგარი იყო, არამედ იმიტომ რომ იმათ მღვიმესთან პატარა მუხის ხე იზრდებოდა. ცალ ყურა (ასე ეძახდნენ ედოს მამას, იმიტომ რომ ბავშობისას გარეულ კატას ერთი ყური მოეგლიჯა). ხშირათ სახე-ხაზიანთან ერთათ ნადირობდა და აბა რა გასაკვირველი იყო, რომ მათი შვილებიც დამეგობრებულყვენ. მეორე დღეს ედო თავისი მამით მუხასთან სტუმრათ მივიდნენ და მათი მამები სიამოვნებით შეცქეროდნენ თავიანთ შვილებს, რომელნიც ისე მარჯვეთ ერთი ხიდან მეორეზე თავისუფლათ დახტოდნენ. ისინი კი არ თამაშობდნენ მარტო, სულ სხვა ფიქრები ებადებოდათ თავში. თავის თავს ნამდილ მონადირეებათ ჰგონობდნენ და გარეული ცხენის მოკვლას ნატრობდნენ.

V

საშიშარი გამგელობა.

მაშინ გარეული ცხენები ბევრი იყო, მთელი ფარა ას-ასობით სძოვდა ტუმზის დიდრონ სამოვარ შინდორზე. იმათი ხორცი, როგორც ადამიანისთვის, ისეც მხეცებისთვის ხშირათ სასურველი და გემრიელი იყო. ტყავს-კი არ აფასებდნენ, რადგან არც სითბო ჰქონდა და მეტათ ხმელიც იყო. მარტო ტყავის ბაწრებს აკეთებდნენ. ხორციც თუმცა გარეულ კამბეჩისა და ხარისავეთ გემრიელი არ იყო, მაგრამ მონადირეს ხშირათ შიმშილით სიკვდილისაგან იხსნიდა ხოლმე.

ედოს² და მუხას უნდოდათ, თავისი ძალით და მოხერხებით

მოიგონეს შემდეგი: უნდა ამოეთხარათ დიდი ორმო, და ზევიდან გამხმარი თიჩხი დაეფარებინათ ისე, რამ ნადირს ვერაფერი შეემჩნია, ორმოს თავზე ფეხი დაედგა და შოგ ჩაეარდნილიყო. საქმე ის იყო რითი უნდა ამოეთხარათ ორმო, რომ არც თოხი და არც ნიჩაბი არა ჰქონდათ? მაგრამ ამ გარეუღმა ბავშვებმა კარგათ იცოდნენ თუ როგორ მოეხერხებინათ ეს. აიღეს დიდი ლოკოკინის ბუდე და დაუწყეს თხრა მიწას; ლოკოკინა ძალიან მაგარი იყო, მჭრელი წვეტიანი პირი ჰქონდა და იმითი მიწის გაჭრა და თხრა ადვილათ შეიძლებოდა.

ჩვენმა მონადირეებმა ამოარჩიეს ტყის პარი. აქ დიდრონ ხეებზე თავ-შესაფარი იპოვეს, საიდანაც კარგათ შეეძლოთ დენახათ თუ რამე საშიშარი მოელოდათ. როდესაც დარწმუნდნენ, რამ გარშემო სრული მშვიდობიანობა იყო გადაწყვიტეს ერთს ორმო ეთხარა და მეორეს ედარაჯნა. იმ დღეს, როდესაც მუშაობა უნდა დაეწყოთ, ორივე დიდრონ ტოტებზე დასხდნენ და იქიდან უმზერდნენ, ბალახი ხომ არსად ინძრევია. გარშემო სრული სიჩუმე იყო.

— შენ არ გეშინიან? — ჰკითხა ელომ.

— შენთან ერთათ — არა — უპასუხა მუხამ.

— მაშ ჩაგიდეთ მალე — თქვა ელომ და ხიდან უცბათ ჩამოცურდნენ.

ჯერ დიდო, განიერ ტოტებიანი, ეკლიანი ხე მოძებნეს, რომ მისი ტოტებისაგან დაეწნათ საომარი ფარივით, რომ თუ მხეცები თავს დაეცემოდნენ — ის აფარებინათ წინ. ყველა ამას ძალიან ჩქარა აკეთებდნენ, იმ დროის კაცები უჩვეულონი იყვნენ სისწრაფეს. როდესაც ბავშვებმა თავ-შესაფარი გაიკეთეს, მუშაობას ხელი მოჰკიდეს. იმათ მინდორში ცხენების კვალი მონახეს და სწორეთ იმ ადგილას გადაწყვიტეს ორმოს მოთხრა. ამ ადგილის გარშემო მალალი ბალახი იყო და ბავშვებს ადვილათ ვერაფერს დაინახავდა. თუმცა ხეებიდან ცოტა მოშორებით იყვნენ, მაგრამ იმათ არ ეშინოდათ. ამ ჩვენ გველად მონადირეებს კინალამ ჩხუბი მოუვიდათ ამაზე, თუ ვის დაეწყო პირველათ ორმოს თხრა. ორივეს უნდოდა პირველათ დაეწყო, ბოლოს

გადაწყვიტეს, რომ ეღოს მოთხრა დაეწყო და მუხას ეღარაჯნა ხეზე. ეღო ხიდან ჩამოვიდა ხელში ლოკოკინით და საქმეს შეუდგა; მუხა ყურს უგდებდა თავის ამხანაგს, რადგან იცოდა, რომ ის საშიშარ მდგომარეობაში იყო. ეღო მარჯვეთ და სწრაფათ ასრულებდა თავის საქმეს.

ძნელი ის იყო, რომ ორმოს გარშემო ნათხარი მიწის დატოვება არ შეიძლებოდა, რადგან ფთხილი ნადირი ძალიან ადვილათ მიხედებოდა კაცისაგან დაგებულ მახის სიახლოვეს; მეტი ღონე არ იყო მიწა უნდა ჭაობისკენ წაეღოთ და იქ ჩაყარათ, მაგრამ ეს ძალიან ძნელი იყო და თან საქმეც გაგრძელდებოდა, ბოლოს მუხამ მგლის ტყაფით, რომელიც თანა ჰქონდა, მოიგონა მიწის გაზიდვა: დედამიწაზე გაფინეს ტყაფი, ზედ მოთხრილი მიწა დააყარეს და ისე გაათრიეს გადასაყრელათ.

ეღო დიდხანს მუშაობდა, ბოლოს მუხას ჯერიც მოვიდა. მზის ჩასვლამდის ასე გულმოდგინეთ მუშაობდნენ ჩვენი გმირები და შემდეგ სახლში დაბრუნდნენ. მეორე დღეს უფრო მეტი მიწა იყო ამოთხრილი და გადაზიდული. მართო ერთხელ დასჭირდა მუხას მეგობრის გაფრთხილება, რაღაც ფაქუნი მოესმა და სწრაფათ ააფრინა ხეზე მეგობარი, მაგრამ ესეც უბრალო შიში გამოდგა, პირუტყვემა სულ სხვა გზით გაიარა.

მიწა რბილი იყო და ძალიან ადვილათ ითხრებოდა. ბავშვები მხიარულათ მუშაობდნენ, მაგრამ მათი სინარული მწუხარებათ გადაიქცა, გამოჩნდა მაგარი ნიადაგი და ლოკოკინით იმისი თხრა იმ დღეს შეუძლებელი გახდა.

იმ დროის მღვიმეს მცხოვრებთ მაგარი ნიადაგის სათხრელი სხვა იარაღი ჰქონდათ. ეღომაც მეორე დღეს მოიტანა ერთი დიდი წვეტიანი მუხის კეტი, რომლის წვერი ცეცხლში იყო გარუჯული და ამის გამო რკინასავეთ გამაგრებული იყო. ეღო დედამიწაში არჭობდა ამ კეტს, განძრევედა თუ არა დაიფშენებოდა და მერე ლოკოკინით ამოწმენდდა. თუმცა ახლა მუშაობა უფრო ძნელი იყო და გვიანი, მაგრამ

მანც ბავშვები იმელა არ ჰკარგაედენ, რომ ამ საქმეს ბოლოს მოაბამდენ. რადგან ამ მუშაობის დროს მათ საშიში არა შემთხვევით-რა, ამიტომ მეტი სიმზნევე მიეცათ და ხშირათ ორივე ერთათ მუშაობდენ ხოლმე. მაგრამ ეს იშვიათათ ხდებოდა, რადგან სიფრთხილე ბავშვებს ჩვეულებათ ჰქონდათ ვადაქცეული. ერთხელ, როდესაც ელო ორმო-ში მუშაობდა და მუხა-კი უღარაჯებდა, უკანასკნელმა ხმა მაღლა შეშინებული ხმით დაუყვირა:

— გაიქეცი—და ორიენი სისწრაფით გაექანენ ტყისაკენ. როდესაც უშიშარ ადგილს მოემწყედენ მუხამ წამოიძახა:

— უყურე.

ელამ გაღიხედა და იგრძნო, რომ მუხა შემცდარი არ იყო ის, რაც ბავშვებმა დაინახეს, იმათ მამებსაც-კი შეაშინებდა; იმათ შეამჩნიეს რომ მდინარის ნაპირას ლერწამი ინძრეოდა და რალაც არსება არშინ ნახევარზე თავს მაღლა იღებდა. ეს სანახაეი მაშინ იშვიათი იყო და მღვიმის მცხოვრებთ ბევრს არ ენახათ; ეს იყო დიდი, უზარმაზარი გველი, რომელიც წყალშიაც ცხოვრობდა და დედამიწაზედაც. ამ გვარი გველები, როგორც ბევრი იმ დროის სხვა უზარმაზარი მხეცებიც, მაშინ ნელ-ნელა იხოცებოდენ და ისობოდენ. ელოს მამას მარტო ერთხელ ენახა ეს საკვირველება და ელომ იმის ნამობობიდან იცოდა, რომ არის ისეთი სულდგმული, რომელიც მაშინდელ ვეფხვზე და დათვზე უფრო საშიშარი იყო.

ბავშვები უშიშრათ დასცქეროდენ იმის მოძრაობას, ის ნელ ნელა ინძრეოდა. ბოლოს მაღლა აიღო თავი, შემოიხეცია ერთ დიდ ხეს და თავი ძირს ჩაჰკადა. სიძვე ათ საჟენზე მეტი ჰქონდა და სიმსხო ერთი არშინი. ის რომელიმე ნადირს უღარაჯებდა და რაც უნდა დიდი ნადირი ყოფილიყო ერთი პირის დაელებით გადაყლაპავდა. ის ყველა მხეცებისათვის საშიში იყო, გარდა მამონტისა, მარტო-რქისა და ზოგიერთ უზარმაზარ ცხოველებისა, რომლებიც ერთობ დიდრონები იყვენ. მაგიერთ გარეულ ხარს, ცხენს, ირემს და კამბეჩს ერთ-ბაშათ ადვილათ გადაყლაპავდა. შეშინებული ბავშვები დიდხანს ვერ

გაჩერდნ თავიანთ ადგილას და ტყე-ტყე გაქანენ სახლში, რომ უფროსებისთვის ეამბნათ, რა სანახაიეც ნახეს.

VI

მოსულმდელი გეგარჯვება

მამებს შეილებზე უფრო შეეშინდათ და მეორე დღეს დილით ადრე წაიედნ იმ ადგილს, სადაც ბევრებს ეს საშინელი სანახაიე ენახათ. გველი ისეც იმ მდგომარეობაში იყო, როგორც ბევრებმა დასტოვეს, თავს აქეთ-იქით ატრიალებდა, რომ რამე მსხვერპლი ჩაეგდო ხელში. ნადირს უეჭველათ მალე იშოენიდა, რადგან გარეული ცხენები მინდორში ბლომით დასეირნობდნ და ხანდისხან გარეული ხარი და კამბეჩიც გამოჩნდებოდა ხოლმე. უფროსები დიდხანს არ დარჩნ იქ. როდესაც დარწმუნდნ, ბევრები მართალს აპობენო, ისინი საჩქაროთ გაიქცნ, რამ წყლის პირათ მცხოვრებ ხალხსათვის შეეტყობინათ საშიშარი მტრის გამოცხადება. რადგან ისინი განსაკუთრებით თევზის ჭერით საზრდოობდნ ამიტომ ეს გველი მათთვის უფრო მანებელი იყო, ვიდრე გამოქვამულში მცხოვრებლებისთვის; მღვიმეები მალლობზე იყო, წყლის პირიდან მოშორებით, მეთევზები-კი უფრო დაბლობზე ცხოვრებდნ და უბრალო ქოხებში და მიწურში იდგნ. ედოს მამამ რამდენიმე მეთევზე მოიყვანა, იმ ადგილას საცა გველი ნახა, მაგრამ ის იქ აღარ დაუხვდათ. ბევრებმა უამბეს, რომ გველმა გადაყოლაა გარეული კამბეჩი, წყლისაკენ გასრიალდა და ალბათ ზღვისაკენ გამგზავრებოდაო.

როდესაც ბევრები დამშვიდდნ ისეც თავიანთ ორმოს თხრას შეუდგნ. მას აქეთ, რაც ბევრებმა მუშაობა მიატოვეს ამ ადგილას ბევრი მხეცი დასეირნობდა თავისუფლათ: იქ იყო გარეული კამე-

ჩი, ხარი, დიდრონი ცხენი, ირემი, მარტო რქა, რომელიც ჭაობებში ჩაწოლილიყო. მამონტიც-კი შემოსულიყო ამ ვაკეზე და თავის პატარა შვილს ადევნებდა თვალს, რომელსაც შორიდან ხარბის თვალით ვეფხვი უყურებდა. დათვი და აფთარიც-კი დასერიანობდნენ არხენათ. რამდენიმე დღე იყო რაც აქ ადამიანს არ ეყვებოდა და ამიტომ ასე თამამათ დადიოდნენ ეს მხეცები. თუმცა ადამიანი, იმართან შეღარებით ძალიან სუსტი სულდგმულია, მაგრამ მხეცებს ძალიან ეშინიანთ, ადამიანში რაღაც უზალღეს ძალას და უპირატესობას გრძნობენ და მხეცი მარტო მაშინ შევებმის კაცს, თუ იარაღი ვერ დაუნახა ხელში.

როგორც-კი ბავშვები ორმოსთან მივიდნენ, მხეცები აღარ გამოჩენილან, მაგრამ მაინც ჩვენი მუშები ძალიან ფრთხილობდნენ. ორმო კარგა ღრმა იყო და შიგ მომუშავეს გათავების დროს ამოხტომა ძალიან გაუჭირდებოდა. ორმო დამზადდა წერილი ფიჩხი გა-

დაფარეს, ფიჩხის ზემოთ თხელი ბალახი დააყარეს, მერე მიწა, მერე კიდევ ფიჩხი, კიდევ ბალახი და კიდევ მიწა, ისე, რომ ის ადგილი მინდორში არ ეჩივოდა.

ბავშვები ყოველ დღე მოდიოდნენ ამ ორმოს სანახავათ, ხეებზე დასხდებოდნენ და იქიდან უყურებდნენ. გავიდა რამდენიმე დღე, ბავშვები ძალიან ღელავენ; ისინი ხედავენ, რომ აუარებელი პირუტყეები დიდობდნენ იმ ადგილას და ორმო-ს-კი არ ეკარებოდნენ. ჩვენმა მონა-

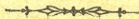
ღირებმა განვებ ეს ადგილი ამოიჩიეს, რადგან აქ ბევრი პირუტყვი

დადოდა სამოვრათ და ახლა-კი, თითქო იმათ ჯიბრზე, არც ერთი ახლოს არ ეკარებოდა. ერთხელ გულის ფანქალით თვალს ადევნებდნენ ერთ დიდ ცხენ-იჩემს, რომელმაც მდინარეზე წყალი დალია და ნელ-ნელა ძოვნა-ძოვნით იმათ ორმოს მოუახლოვდა, ხეებაქვეშ შედგა, თითქოს თავისი სიმშვენიერე უნდა ეჩვენებინა, ბოლოს უკან გამოტრიალდა და საჩქაროთ დაიმალა.

შემოდგომის სიცივები დადგა, დედამიწა რთვილით იყო თეთრათ მოფენილი და ყოველნაირი პირუტყვების კვალი მოჩანდა. ბევრ-შეზი აზაფერს ყურადღებას არ აქცევდნენ, იმათ ორმოს ნახვა ეჩქარებოდათ. სწორე ადგილი აღარ მოჩანდა, — უთუოთ ორმოში რომელიმე მხეცი ჩაეარდა, გაიფიქრეს ბავშვებმა და შიში დაეიწყათ. ხეებიდან საჩქაროთ გადმოხტენ ქვის შუბებით ხელში და ორმოსკენ გაექანენ. როგორც-კი ორმოს მიუახლოვდნენ ხმა-მალალი ყვირილი და ხტუნვა მორთეს. სიხარულით აღარაფერი ესმოდათ; ორმოში კარგა მოზდილი ახალგაზდა, რამდენიმე თვის, მარტო-არქა ჩაეარდნილიყო და მთელი ორმო დაეჭირა, საწყალი ბეერსა ცდილობდა როგორმე ამომხტარიყო, მაგრამ ვერ ახერხებდა. იმისი გრძელი სახე და რქა ორმოს პირამდის სწედებოდა. ის პატარა ბრაზიანი თვალებით უყურებდა თავის განარებულ მტრებს. ორმოს გარშემო მიწა ნათხარი იყო, როგორც ეტყობოდა ამ მარტო-არქას დედაც თან ეყოლებოდა, რომელიც უეჭველია ეცდებოდა თავისი შვილის განთავისუფლებას. თუმცა ამ ქამათ აქ არ იყო, მაგრამ ბავშვებმა იცოდნენ, რომ დედა შვილს თავს არ დაანებებდა, ისანი საჩქაროთ ხეებზე აცოცდნენ და დაიმაღლენ, მართლაც დედა მალე დაბრუნდა თავისი შვილის დასახსნელათ.

ქგ. მ — სა.

(შემდეგი იქნება)

ა კ რ ო ს ტ ი ხ ი.

(წამოდგენილი თელავიდან გუგუჩა ქაშუკოვისაგან).

ყოველ მხარეს კურთხეული მობიბინებს ათას ფერათ,
 აგერ მწყერიც მას დაჰხარის, ყური უგდეთ თუ არ გჯერათ,
 ნაღსა ნატრობს მის მომყვანი ქვეყნისათვის მოსაღბნათ;
 ალტაცებით ღმერთს შესტირის — ამინდსა თხოვს შესაფერთ.

ა ნ დ ა ზ ე ბ ი.

(წამოდგენილი კ. სესნაშვილისაგან).

ცხენიდან ჩამოვარდნილს ვირიც არ შეისევასო.

შენახულს შემნახავი უნდა სჯობდესო.

(წამოდგენილი კ. ბაკურიასაგან).

ბოროტი შეიღის ღედასა რა მოაშორებს სედასა.

✓ ა ნ ა გ რ ა მ ა .

(წამოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან).

ყველა ნივთს ჰქვია — პირველი,
 საქმეში გამოგვადგება;
 თუ გვებოვება მეორე —
 სიკვდილის დროსა გვეჭირდება.
 მესამე ჰქვია — ჭამასა,
 ნასადილევს რომ გეშვიდება;
 სამივეს შვიდი ასობით
 წერა არ გაგვიჭირდება,

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი .

(წამოდგენილი ა. საბუღიანისაგან).

თესვენ, მარგლიან, სმენ და არ სჭამენ.

(წამოდგენილი გ. ბოკერასაგან).

გაეიხედე, მკედარი იყო, ახლოს მიველ მკედარი იყო;
 ფეხში ხელი წაეატანე ნაცობარი ამოიღო.

ღამე ავაშენე, დილას დავანგრიე.

ჩქარა გამოსაქმელი.

(წამოადგენილი გ. სენიაშვილისაგან).

წყალ წყალა ჩიტი წანწყარა წყალზე, წყალს არა სვამდა ბოლოს აქნედა.

შ ა რ ა დ ა.

(წამოადგენილი ვ. საყვარელიძისაგან).

სახელი არის ქართველი მეფის,
რომელიც იყო ერთ დროს ძლიერი;
ნიჭით მაღალი, ლომ-გული,
სულ-გრძელი დიდ-ღმობიერი.
გადასე-გადმოსეით აქა-იქ
ამ მეფის ყველა მარცვალი,
მიიღებთ ოთხ-ფეხს, გარეულს,
არც კული აქვს და არც რქანი.

✓ ზ ე ა

(წამოადგენილი მ. ლელაშვილისაგან).

წახვალ იუდაე ითხოვ შენდობას,
იქ არის ღმერთი შენი განმსჯელი,
ქრისტეს მტანჯველი არ ებრალება;
შენია ბინა მიწა ქვესკნელი.

იქ დაბინავდი ლაჩარო, ბილწო,
 მზეთ იქ მოგელის უკუნი, ბნელი,
 წყვეის ღირსი ხარ—იკებზე მიწით.
 გულის სევდები აუტანელი
 გქენჯნიდეს მუდამ შემცდარს, უბედურს,
 გენატრებოდეს სიკვდილი ძნელი.

№ V გამოცანებისა.

აკროსტიხები: გ. სააკაძე; ფუტყარი.

გამოცანები: 1) ნამყენი, 2) საათი, 3) კრუხი, 4) კვესი.

უჯრების ამოცანა:

ნ	ი	ქ	ი
ი	ნ	ა	
ქ	ა		
ი			

შარადა: ბატკანი.

რებუსი: მართო ხელს კაცს პურის ჭამაშიაც შეიბრალებენ.

რებუსი, აკროსტიხი და გამოცანები ასსსა ასკანის ორ-კლასი-
 ნი სკოლის მოსწავლემ ანტიპა ჭეიშვილმა.

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუმანიშვილი-წერეთლისა.

საემწევილი ნახატებიანი ჟურნალი

„ჯეჯილი“

წელიწადი მეთორმეტე

გამოდის 1901 წელსაც თვეში ერთხელ იმავე პროგრამით, როგორათაც აქამდის.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია თფილისის საეპარქიო და კავკასიის ოლქის სამოსწავლო რჩევებისაგან სასწავლებლების საქითხელოებში საკითხავათ.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს 4 მან. თფილისს გარეშე გაგზავნით 5 მან. ცალკე ნომერი 50 კაპ.

ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარ წლით.

ხელის მოწერა მიიღება:

1) თფილისში — წერაკითხვის გამ. საზოგადოების კანცელარიაში (Дворцовая ул. д. Груз. Двор., № 101), და თვით „ჯეჯილი“-ს რედაქციაში (Артиллер. ул. № 5, возле Кадетского корпуса).

ფოსტის ადრესი: *Во Тифлисе, во редакцію грузинскаго дѣтскаго журнала „Джеджили“.*